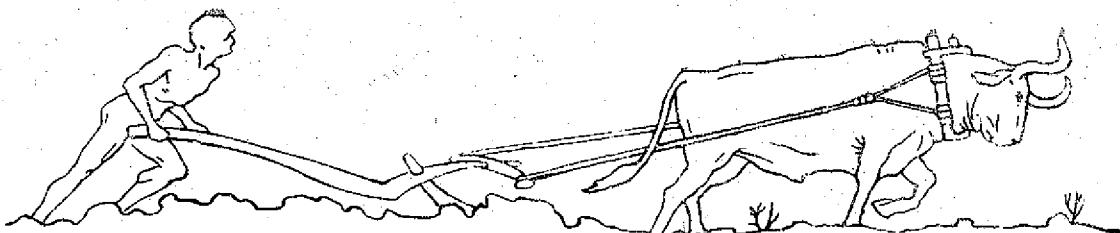

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΡΑΛΛΗ — ΥΠΟ ΜΠΕΡΝ-ΤΖΟΥΝΗΣ

Βλέπε τὸ ξαντὶ σημείωμα

ΠΑΝΔΘΗΝΑΙΔ

ΕΤΟΣ ΙΒ' 29 ΦΕΒ.
ΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1912

“Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ,, ΤΟΥ ΣΩΛΩΜΟΥ”

Η εἰκὼν ποὺ δημοσιεύουν σήμερα τὰ «Παναθήναια», είναι ἔργον τοῦ μεγάλου ζωγράφου τῆς Ἀγγλίας Burne-Jones,— τοῦ δοπού, χωρὶς ὑπερβολήν, ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ διτὶ κάθε ἔργον είνα καὶ ποίημα, — καὶ παριστᾶ τὴν πρὸ μερικῶν χρόνων ἀποθανοῦσαν εἰς Λονδίνον Αἰκατερίνην Ἀντωνίου Ράλλη, τὸ γένος Μαυρογορδάτον. Οἱ ζωγράφοις εἰς τὸ ἰχνογράφημά του αὐτὸν ἀπέδωκεν δῆλην τὴν εὐγένειαν καὶ καλωσούντην τοῦ πρωτοτύπου καὶ τὴν λεπτεπλεπτὸν χάριν του, καὶ, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παλαιῶν ἀγιογράφων, ἴστροησε, κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα, τὸ τελευταῖον ἐπεισόδιον τοῦ βίου τῆς Ἁγίας τῆς δοπίας τὸ δνομα ἔφερε ή ζωγραφηθεῖσα.

Δι’ ἡμᾶς ή εἰνών αὐτὴ ἔχει καὶ ἄλλο ἐνδιαφέρον πλήν τοῦ καλλιτεχνικοῦ, ἐπειδὴ παριστᾶ, περὶ τὸ τέλη τοῦ βίου της, τὸ ἀβρὸ κοριτσάκι, ποὺ ἐνέπνευσεν εἰς τὸν Σολωμὸν τὸ ποίημά του «ἡ Ξανθούλα».

Μετὸ τὴν καταστροφὴν τῆς Χίου κατὰ τὸ 1822, αἱ οἰκογένειαι τῶν εὐπατριδῶν τῆς νῆσου ἔφευγον τὸν τόπον τῆς ἐρημώσεως καὶ τῶν σφαγῶν κατευθυνόμεναι αἱ πλεισται εἰς τὸ Λιβύρον τῆς Ιταλίας. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ἡ τοῦ Μαυρογορδάτου κόρη τούτου ἦτον ἡ Αἰκατερίνη μόλις τοιε ἔξαετής. Τοσος τὸ πλοίον ποὺ ἔφερε τὴν οἰκογένειαν πρόσηγγισεν εἰς τὴν Ζάκυνθον ἵσως ἡ οἰκογένεια μετέβη πρῶτον ἔκει, δόπου ἔθαλλεν ἄλλος ικλάδος τῶν Ροΐδηδων, τῶν δοποίων δ Χιακὸς εἶχε συνδεθεῖ διὰ γάμου μὲ τοὺς Μαυρογορδάτους. Οἱ Σολωμός, τοῦ δοπίον γνωστὴ είναι ἡ ἀγάστη καὶ ὁ θαυμασμὸς πρὸς

τὰ μικρὰ παιδιά¹, θὰ ἐγοητεύθῃ ἀπὸ τὴν ἀβρὰν χάριν τοῦ κοριτσιοῦ, χάριν τὴν δόποιαν διετήρησε μέχρι γήρατος. Ήτο μικροκαμωμένη, μὲ λεπτὰ χαρακτηριστικὰ καὶ γαλανὰ μάτια γλυκυτάτης ἐκφράσεως. Καὶ δ Σολωμός ἔγραψεν ἔνα περιπλέον ἀριστούργημα τὴν «Ξανθούλα».

Τὰς ἀνωτέρω πληροφορίας μοῦ διηγήθη πρὸ ἐτῶν ὃ ἐν Ἰνδίαις ἀποθανών υἱός της Ιωάννης Α. Ράλλης. “Οταν, πρὸ μερικοῦ καιροῦ, ὁ κύριος Ἀνδρεάδης μοῦ ἀνεκοίνωσε τὰ Ἀπομνημονεύματα τοῦ Ἐνστρατίου Ροΐδη, εἶδα ν’ ἀναφέρεται κ’ ἔκει τὸ ἐπεισόδιον τῆς Ξανθούλας” ἔκει δῆμως ἀποδίδεται εἰς ἄλλην υπαγατέρα τοῦ Μαυρογορδάτου². Νομίζω διτὶ, ἀπὸ τὴν πληροφορίαν τοῦ Ιωάννη Ράλλη καὶ ἀπὸ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς μητέρας του, δυνάμεθα ἀσφαλῶς νὰ παραδεχθῶμεν διτὶ ἡ Αἰκατερίνη ἦτον ἡ Ξανθούλα.

Τὸ πρωτότυπον τῆς εἰκόνος ἔχει ἡ Ἀγγλίᾳ διαμένουσα πρωτότοκος κόρη τῆς Αἰκατερίνης, κυρία Μαριέττα, ἡ χήρα τοῦ μακαρίτου ἀρχηγοῦ τῶν Ἀδελφῶν Ράλλη, Στεφάνου Α. Ράλλη, ἡ δοπία εὐγενέστατα μᾶς ἔδωκε τὴν ἀδειαν τῆς δημοσιεύσεως τῆς εἰκόνος. Ή ἄλλη εἰκὼν είναι φωτογραφία δικοναρέλλας καὶ παριστᾶ τὴν Αἰκατερίνην δεσποινίδα πλέον.

Δ. Π. ΠΕΤΡΟΚΟΚΚΙΝΟΣ

Πρβλ. «Ἄπαντα Σολωμοῦ», (Βιβλιοθήκη Μαριολῆ), σελ. κδ.

² Βλέπε: Βιογραφικὸν σημείωμα ὑπὸ Α. Μ. Ἀνδρεάδη εἰς τὸν Α' Τόμον τῶν ὑπὸ τὸν Ἐκδ. Καταστημάτων Φένη ἐκδιδομένων ἔργων τοῦ Εμμ. Δ. Ροΐδη, σελ. iv.

Αικατερίνη Ράλλη, η οποία ένεπνευσε την «Ξανθούλα» του Σολωμού. — Από παλαιάν απουαρέλλαν

8

Η ΞΑΝΘΟΥΛΑ

Τὴν εἶδα τὴν Ξανθούλα
Τὴν εἶδα ψὲς ἀργά,
Ποῦ ἐμτῆκε σ' τὴν βαρκούλα
Νὰ πάῃ σ' σ' τὴν ξενητειά.

Ἐφούσκονε τ' ἀέρι
Λεικότατα πανιά,
Ωσὰν τὸ περιστέρι,
Ποῦ ἀπλόνει τὰ φτερά.

Ἐστέκονταν οἱ φίλοι
Μὲ λύπη, μὲ χαρά,
Καὶ αὐτὴ μὲ τὸ μαντίλι
Τοὺς ἀποχαιρετᾶ.

Καὶ τὸ χαιρετισμό της
Ἐστάθηκα νὰ ἰδῶ,
Ως ποῦ ἡ πολλὴ μαρότης
Μοῦ τὸ ἕρωψε καὶ αὐτό.

Σ' ὅλιγο, σ' ὅλιγάκι
Δὲν ἥξερα νὰ πῶ,
Ἄν ἔβλεπα πανάκι,
Ἡ τοῦ πελάγου ἀφρό.

Καὶ ἀφοῦ πανί, μαντίλι
Ἐχάθη σ' τὸ νερό,
Ἐδάκρυσαν οἱ φίλοι,
Ἐδάκρυσα κ' ἔγω.

Δ. ΣΟΛΩΜΟΣ

ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΠΟΥ ΔΕΝ ΤΕΛΕΙΩΝΕΙ

Στὸ σπίτι τοῦ Σαμούρα κεῖνο τὸ βράδυ εἶχε πάει νωρὶς λίγο. Λὲν ἦτο κανεὶς ἀκόμα ἀλ' τοὺς ξένους ποὺ σύνχαζαν ἔκει. Ἄντι νὰ περιμένῃ στὴ σάλα, πήγε στὸ διπλανὸ δωμάτιο, ποὺ παῖζανε χαρτιά. Άντο ἦτανε σκοτεινὸ τώρα. Μιὰ λουρίδα φῶς ἔπειτε κάτω στὸ πάτωμα ἀλ' τὴ λάμπα τῆς σάλας καὶ ἀπλωνόταν καὶ στὸν τοίχο. Πήγε κοντά στὸ παράθυρο καὶ κύταξε τὴ νύχτα.

— Ποῦ εἶνε; ἀκουσε τὴ φωνὴ τῆς Φανῆς νὰ φωτᾶ.

— Ἐδῶ! ἀπήντησε αὐτός.

— Στὰ σκοτεινά! . . .

Καὶ φάνηκε στὴν πόρτα.

— Όταν εἴμαι μόνος ἔτσι, μάρεσει πέρισσότερο! . . . Τὸ φῶς μοῦ φαίνεται νὰ σβύνῃ τὸ δύνειρο ποὺ θέλω νὰ πλέξω, τὰ ἀγαπητὰ πρόσωπα! . . .

Κάτι μικρὸ εἶπε καὶ τὸ αἰσθάνθηκε μεγάλο. Τὸν βοηθήσε καὶ σαντὸ τὸ σκοτεινὸ μέρος νὰ τὸ πῆ.

Εἶδε τὰ μάτια τῆς νὰ λάμπουν καὶ τὴν εἰρωνεία μόλις νὰ κρατιέται.

— Α, ἔτσι! . . .

Τὸν κύταξε. Ἡ καρδιά του χτυπούσε δυνατά, ἀλλ' αὐτὸ τὸ χτύπημα σὰ νὰ τὸν ζάλιξε, νὰ τὸν μεθύσουσε.

— Τώρα δὲν σκεπτόμουν αὐτά, σκεπτόμουν ἄλλο, ἔνα δνειρό, ποὺ εἶδα χθὲς τὸ βράδυ ἀρκετὰ περίεργο! . . . εἶπε καὶ αἰσθάνθηκε θάρρος, θάρρος μεμυσμένου.

— Ονειρο; Πιστεύετε στὰ δνειρά;

— Αφῆστε το αὐτό! . . . Μέσα στὸ δνειρό εἰσαστε καὶ σεῖς! . . .

Εἶδε τὰ μάτια τῆς νὰ λάμπουν περισσότερο, ἥ σὰ νὰ τοὺς ξέφυγαν κάτι λάμψεις πυρφές, καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ τοῦ φάνηκε νὰ ἔπαισε ἡ εἰρωνεία, ποὺ βρισκότανε σαντὰ θρονιασμένη, ἀν καὶ τὸ χαμόγελο ἔμενε, ἀλλ' ἔμενε σὰν ἄψυχο.

Αἰσθάνθηκε τὴν ἔλπιδα νὰ ἔρχεται. Γρήγορα δόμως εἶδε τὴν εἰρωνεία πάλι στὰ μάτια της.

— Λέγε λοιπόν, τοῦ εἶπε, νὰ ἀκούσωμε! . . . Θέλω νὰ ἴδω τί μέρος ἔπαιξα. Μήπως μαλώσαμε;

Τοῦ φάνηκε νὰ εἶδε τὸ πρόσωπό της πιὸ ἀσπρό. Μήπως τὸ υποσκότεινο δωμάτιο τὸ ἔπαινε ἔτσι;

Τὸ γελαστό, ποὺ εἶχε στὴ μορφή του, ἔφυγε καὶ σοβαρὸς κύταξε ξέω, σὲ μιὰ μεριὰ τοῦ τοίχου τοῦ παραθύρου.

— Είχα ιδῇ κόσμο πολὺ νὰ ἔρχεται, νὰ φεύγῃ ἀπὸ ἔνα μέρος γεμάτο δένδρα. Θάτανε πανηγύρι, ἥ θα ἔορτάζανε κάποια μεγάλη ἔορτή! . . . Ήτανε πλημμύρα κόσμου ἀληθινή! . . . Εμεῖς είμαστε μαζὶ καὶ προχωρούσαμε σιγά μέσα στὸν κόσμο. Κανεὶς δόμως δὲν μᾶς ἔβλεπε, δέν μᾶς ἔπρόσεχε καὶ αἰσθανόμονά καρδιά μεγάλη γι' αὐτό. Εἶχαμε ἔνα σῶμα δόμοιο μὲ τὸν ἀέρα, ποὺ δὲν φαινόταν στὰ μάτια τοῦ κόσμου! . . . Εἶχαμε πεθάνει! Καὶ ξέλεγα:

— Τί ώραιος είνε ὁ θάνατος! . . . Είνε ἡ πόρτα ποὺ πηγαίνει κανεὶς στὴ ζωή!!

— Επειτα βρεθήκαμε πιασμένοι ἀλ' τὰ χέρια σ' ἔνα μέρος, ποὺ ἔλαμπε ἀπὸ κόκκινο φῶς δυνατό. Τρέχιμε στὶς ἔκτασεις τοῦ ἀπέιρου ποὺ μυριάδες κόσμοι γυρίζουνε, τρέχουν! . . . Ζητούσαμε νὰ πάμε πέρα, πέρα όπου ή ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος! . . .

— Ο Λιβέας εἶχε βιντισθῆ στὸ δνειρό του, τὸ ἀκολουθοῦσε. Μόλις ἔφερνε τὰ μάτια γιὰ λίγο στὴ Φανή, τὰ ἀπέσυρε καὶ κύταξε τὰ γυαλιά καὶ τὸ σκοτάδι ποὺ ἦταν ξέω.

— Κείνη τὴν στιγμή, βαρδὸ βῆμα ἔκανε τὰ γυαλιά νὰ χτυπήσουν· μιὰ σκιὰ ἀπλώθηκε στὴν λουρίδα τοῦ φωτὸς κουνῶντας, καὶ ὁ Σαμούρας φάνηκε στὴν πόρτα.

— Τί κάνετε κεῖ; φωτησε μὲ τὴ βαρειά φωνὴ του.

— Η Φανή τὸν κύταξε, καὶ μαζὶ τῆς ἤλθε τὸ φευγάτο γέλιο στὰ μάτια, στὰ χεῖλα.

— Ενα δνειρό του μοῦ διηγεῖται: Εἶχαμε, λέει, πεθάνει καὶ οἱ δυό, ἔγῳ καὶ αὐτός, καὶ γυρίζαμε σὲ κόσμους ἄλλους! . . . Ενα σωρό! . . . Όλη ἥ, νύχτα θὰ χρειάσθηκε γι' αὐτὸ τὸ ταξίδι! . . .

Χτύπος τοῦ κουνουνιοῦ τὴν διέκοψε. Εἶκανε πάλι κάτι νὰ πῆ στὸν πατέρα της, ἀλλ' αὐτὸς κινήθηκε γιὰ νὰ φύγη, βλέποντας ὅτι δρογούσανε νὰ ἀνοίξουν. Άντη στράφηκε στὸν Λιβέα, ποὺ στεκότανε σκυλοφόρος.

— Απόψε έχουμε νὰ κάνουμε γέλια καὶ μὲ τὸ δνειρό σου! . . . Καὶ δὲν εἶναι διόλου, θεολόγε μου, χριστιανικό δνειρο! . . .

Άντος χαμογέλασε ψυχρά. Εἶχε γρήγορα κάνει τὴ σκέψη, τί ἔπρεπε νὰ κάνῃ.. .

— Γιατί πήγαινε; Γιὰ καραγκιόζης;

Φανήκαν σὲ λίγο νὰ μπαίνουν μέσα στὸ Βουλόπουλος, στὸ Σούργας, στὸ Ψαρίδης, ἥ γυναίκα τοῦ Βουλόπουλου, στὸ ἀνεψιός του, ἔνας φοιτητής κιτρινιάρης, δλοι δηλαδὴ ποὺ συγνάζανε στὸ σπίτι τοῦ Σαμούρα, ποὺ ἀπέρησε δ' Λιβέας, πῶς βρεθήκανε μαζί.

Πάνω στήν ταραχή, πού έγεινε στὸ ἔμβασμά των, δὲ Λιβέας εἶπε στὸν Σαμούρα:

— Εγώ πηγαίνω! Δὲν θὰ μείνω!

— Γιατί; έκανε κείνος.

— Κάποια ἐργασία ἔχω!...

Καὶ ἔφυγε. Ἡ Φανή δὲν τὸν εἶδε, δὲν ἡτονεῖ κείνη τὴν στιγμή.

— Φτάνει πιά!... εἶπε ὅταν βρέθηκε στὸν δόρμο. Καὶ σκύβοντας, πῆρε μιὰ πέτρα καὶ τὴν ἔριξε πρὸς τὸ σπίτι τοῦ Σαμούρα.

— Τσαμ! ἔδω! εἶπε.

Ἄπ' τὴν βραδυὰ ἔκεινη, δὲ Λιβέας δὲν ξαπήγε στὸ σπίτι τοῦ Σαμούρα. Μὲ μανία κοάτησε τὸ λόγο του. "Αν δὲν ἐπήγαινε, δύμως θυμώτανε τὴν Φανή. "Εξυνε ἔτσι τὴν λύπη του καὶ ενρισκε ἥδονή, ποὺ ἔμοιαζε μὲ τὴν ἥδονή, ποὺ αἰσθανόταν ἡ ἀλεπού τοῦ μύθου, ὅταν γλύφοντας τὴν λίμα ἔπινε τὸ αἷμα της.

Πολλὲς φορὲς δύμως θύμωνε καὶ γι' αὐτὸν καὶ γιὰ τὶς ἑπτίδες ποὺ κάποτε ἔβλεπε νὰ ἔχῃ, νὰ ξοῦνε μέσα στὴν τόση ἀπελπισία τον σὰ φῶς μαγικό, ἀσβεστο.

Μιὰ μέρα ἔμαθε πῶς ἡ Φανή παντρεύθηκε. Αὐτὸν τὸ δέκχηται μὲ εὐχαρίστηση, γιατὶ θὰ ἔσθινε τὶς ἑπτίδες ποὺ κρυψά εἶχε. Εἶχε σχετισθῆ μὲ κάποιον Μαρλᾶ ἀργυρουμοίβο, ποὺ καθότανε στὸ ἴδιο σπίτι. Καὶ αὐτὸν τὸν παρέσυρε στὰ δικά του λημέρια, καθὼς τὰ ἔλεγε. Καὶ τὰ λημέρια του ήτανε ἔνα κρασοπούλειδ βαθύ, μακρὸν καὶ στενό, ποὺ λόξευε, ἔστριψε στὸ βάθος, ἡ στὸ τέλος καὶ σχημάτιζε ἔνα γάμα. Ο Μαρλᾶς αὐτός, ήτανε πάντα μὲ διάθεσι καὶ γελοῦσε, δύο γελοῦσε, σὰ μέσα στὴ χονδρή του κοιλιὰ τὸ γέλιο νὰ εἶχε στήσει τὴν κατοικία του. Δὲν μποροῦσε δὲ Λιβέας νὰ τὸν φέρῃ ἀλλοιώτικα στὸ νοῦ του, παρὰ μὲ τὸ γέλιο στὸ στόμα. "Ολος ήταν ἔνα γέλιο.

Εἶχε πολεμήσει στὴ μάχη τοῦ Ρεβενιοῦ, καὶ ὅταν ἔπινε ἀρκετά, θυμότανε τὶς μάχες ποὺ ἔκαναν ἔκει, καὶ διηγότανε τὴν ἀνδρεία ποὺ δεῖξανε, καὶ τότε μόνο τὸν ἀκούγανε νὰ ἀναστενάζῃ.

— Αγ, νὰ μᾶς στέλνανε τὰ τοπομαχικὰ ποὺ ζητήσαμε!...

Αὐτὴ τὴ μάχη τὴν εἶχε διηγῆθει τόσες φορές, ποὺ πατήντησε δὲ Λιβέας νὰ τὴν θυμάται μὲ τὰ λόγια τοῦ Μαρλᾶ ὅλα. Καὶ πίστευε ὅτι μόνος αὐτὸς θὰ τὰ θυμόταν ἔτσι ἀλλὰ μιὰ μέρα ποὺ πήγε στὴν ταρέφνα ζητῶντας τὸν Μαρλᾶ, βρήκε τὸν ταβερνάρη νὰ διηγῆται τὴ μάχη τοῦ Ρεβενιοῦ σὲ τρεῖς ἄγνωστους, δχι μόνο μὲ τὰ ἵδια λόγια, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἵδια κινήματα, ποὺ ἔκανε δὲ Μαρλᾶς.

"Οταν κουρασμένος ἀπ' τὴ διήγησι δὲ Μαρλᾶς, διέταξε κρασί γιὰ νὰ βρεξῃ τὰ χείλια του

καὶ τὸν τὸ ἔφερναν, στηρίζοντας τὸν ἀγκώνα στὸ τραπέζι καὶ ἔχοντας κάτω ἀπ' τὴ μύτη του τὸ ποτήρι, τραγουδοῦσε μὲ φωνὴ δέξια τενόρου:

Νὰ πεθάνω νὰ πεθάνω
Στὸ ποτήρι μου ἐπάρω...

"Ήτανε καὶ θρῆσκος πολύ, καὶ γι' αὐτό, ἀματελείωνε τὸ τραγουδάκι τοῦ κρασιοῦ, ἀφοῦ δηλαδὴ τὸ ἔλεγε, τὸ ἔλεγε δύσω ποὺ τὸ βαριότατ, ἀρχίζε νὰ φάλλη ἐκκλησιαστικά.

Ο ταβερνάρης διηγήθη στὸν Λιβέα, δτι μιὰ βραδειὰ ἔνα σπίτι ποὺ διασκέδαζαν καὶ εἶχανε φθάσει τὰ μεσάνυχτα, ξαφνικά πάνω στὸ γλέντι ἀκούνε ἀπ' ἔχω μιὰ φωνὴ τὰ φάλλη ἀντὶ καντάδα, νερούσιμα! "Έχω φρενῶν δλοι, δρομοῦνε νὰ τὶς βρέξουνε στὸν ψάλτη, ἀλλὰ γνωρίσανε διτήν δὲ Μαρλᾶς μεθυσμένος.

Ο Λιβέας ἔπινε καὶ αὐτὸς καὶ ζαλιζόταν, ἀλλὰ τὸ κρασί τὸν ἔκανε μελαγχολικό. Καὶ καθὼς δὲ Μαρλᾶς τραγουδοῦσε, αὐτὸς ἔφερνε ἀνάμνησεις καὶ προσπαθοῦσε νὰ φέρῃ καὶ τὸν ἥχο τῆς φωνῆς τῆς Φανῆς, νὰ τὸν ἀκούσῃ διτὰν τὸν ἔλεγε κυτάζοντάς τον μὲ τὰ εἰρωνικὰ μάτια τῆς:

Θεολόγε, ἔφαγα σήμερα κρέας!... Μὴ θὰ πάω στὴν κόλασι; Πές μου τί νὰ κάνω γιὰ νὰ σωθῶ;

Αλλοτε πόλι καθὼς παίζανε χαρτιά γύρω στὸ μεγάλο τραπέζι, καὶ ήτανε μὲ τὸ μέρος τῆς, αὐτὴ τὸν μάλινε γιατὶ δὲν ἐπρόσεχε καὶ ἔχανε. Τότε πεταγόταν δὲ Βουλόποιλος δὲ γέρος.

Οποιος χάνει στὰ χαρτιά κερδίζει στὴν γυναῖκα!...

Μπά!... ἔκανε δὲ Σαμούρας, αὐτὸς θὰ παντρεύθῃ τὴν ἐκκλησία!... Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀγάπη του!... Τὸ εἴπαμε πιά!...

Ολοι γελοῦσαν καὶ ἡ Φανή τὸν ἔλεγε.

Ωραία νύφη!... Σὲ συγχαίρω!...

Θυμόταν πῶς δλοι μέσα στὸ σπίτι ἔκεινο ἥσαν ἔναντιον τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸν ἔβλεπαν αὐτόν, ἔνα προλύτη τῆς θεολογίας, σὰν ταῦροι ιόκων πανί. Τὸ ζητοῦσαν συζήτησι γιὰ νὰ βρίσουν γιὰ νὰ πούνε ἔναντιον τῆς θρησκείας ποὺ εἶχανε ἀρνηθῆ.

Ψηή! Κουταμάρες! Ζωὴ καὶ οισύνει δὲν υπάρχει! Σκοτάδι σὸν τὸ σκοτάδι ποὺ ἔχεις δταν κοιμάσαι καὶ δὲν βλέπεις δνειρά!... τὸν φωναζαν. "Απ' αὐτὰ τὸν ἔβγαζε ἡ φωνὴ τοῦ Μαρλᾶ, ποὺ ξαφνικά ἔπαινε τὸ τραγούδι τοῦ βλέποντας αὐτὸν σκεπτικό.

— Εξω καρδιά!... τοῦ φώναζε.

Ενα πρωτὶ σηκώθηκε λίγο ἀργά καὶ βγήκε ἔχω νὰ κάνῃ τὸν συνειδισμένο τον γύρο. "Ήτανε καλὸς καιρός πιὰ καὶ δὲ ίλιος ἔκαιε πολύ.

Προχωρῶντας, λίγο ἔλειψε νὰ συγκρουσθῇ μὲ ἔναν μεγαλόσωμο μάγκα φροτωμένο μιὰ κασέλα, ποὺ ξεφύτρωσε ἀπὸ ἔνα δρομίσκο.

— Βάρδα μπρός! τοῦ φώναζε.

Τὸ πιβώτιο τὸν ὄγκιξε λίγο στὸν ὄμοιο.

Καθὼς ἔστρεψε στὸν μάγκα θυμωμένος ἀκούσανε μιὰ φωνή.

— Κώστα!...

Εἶδε ἔναν κύριο μὲ μαῦρα φοῦλα καὶ πλατύγυρο μαῦρο καπέλο. Καὶ τὸν γνώρισε. "Ήταν ἔνας φίλος του παλῆρος πολύ. Τοῦ φάνηκε σὰ νὰ πετάχθηκαν ἔξαφνα ἐμπρός του παλῆρες ἥμερες, ἥμερες γλυκές, ἥ αὐτὸς σὰ νὰ τὸν παρουσιάσθηται κυκλωμένος ἀπὸ μέρες ἔχασμανες!

Εμενε στὴν Ἄθηνα ἀπὸ κάμποσο καιρὸ διαθέτει τὸ δικηγόρο.

Ο Λιβέας εἶχε ἀκούσει δτι ἔγραφε καὶ δράματα μιὰ φορά, καὶ τὸν ωτῆσε ἀν γράφη ἀκόμα.

Καὶ αὐτὸς τὸν ἀπήντησε μὲ ἔνθουσιασμό.

— Μπορῶ νὰ πάψω; Πάει πιά! Αὐτὸν μοιάζει μὲ ἀσθένεια, ποὺ δύσκολα ἀφίνει ἔκεινον ποὺ πιάσῃ!...

Τὸν εἶπε δτι ἔνα τον δρᾶμα θὰ παρασταθῇ μετὰ λίγες ἥμερες καὶ τοῦ ζήτησε τὴν διεύθυνσί του γιὰ νὰ τὸν οτελῆ δυὸ εἰσιτήρια. Τὸ ἔλεγε τὸ δρᾶμα του «Οἱ Μάρτυρες». Μιλήσανε ἔπειτα γιὰ τὴν πατρίδα τους. Αὐτὸς δὲν εἶχε κανέναν ἔκεινον πιάσῃ.

Ο Λιβέας θυμήθηκε, δτι αὐτὸς ήτανε θετὸς γυιὸς τοῦ Σουφέλα τοῦ τσαρούχα, ἐνδὸς κοντοῦ κατσαρομάλλη, μπεκρῆ, ποὺ ἔκανε τὸν παληναρᾶ! Μὰ φορὰ τὸν εἶχανε στάση στὸ ξύλο καὶ δὲ Λιβέας σὰ νὰ τὸν εἴδε πάλι, ορχμένον κατώ στη γῆ καὶ νὰ πλωτοσῇ!...

Χωρίσθηκαν. Πάλι οισύριθηκε ἡ ξεθωριασμένη ζωγραφία τῶν παληνῶν πλεόν.

Προχωρησε. Φυσόδος ἀνέμερος. Σκόνη ὑφάνετο πέρα καὶ στοιφογύριζε προχωρῶντας γρήγορα πρὸς τοὺς στύλους τοῦ Όλυμπου. Διός. Κύταξε τὸν οὐρανό. "Ενα, δυὸ ἀσπρα σύννεφα μιαρὰ γυρούζανε. Θυμήθηκε τὸν φίλο του πάλι, καθὼς κατέβαζε στὴ γῆ τὰ μάτια καὶ εἶδε πάλι τὴν μόδη την, τὰ γελαστὰ μάτια του. "Ενα ἐπεισόδιο τοῦ ήρθε στὸ νοῦ καὶ μὲ εὐχαρίστησης, ποὺ ἔκανε διατάξεις στὸν πατέρα της.

Θυμήθηκε ἔπειτα τὸν φίλο του μικρὸ παιδί τον ζητοῦσαν συνένεφα μιαρὰ γυρούζανε. Επιμήθηκε τὸν φίλο του μέντοντον, διάδυντον, ζανθό.

— Πᾶς κυτάζουν! τῆς εἶπε.

— Ναι! Γιὰ δές! Τὸν χάχηδες!

Μὰ τὶ κόσμος εἶνε αὐτός;

Αὐτὸς τὴν κύταξε καλύτερα. "Η μότη της, ποὺ ήτανε χονδρὴ λίγη καὶ τὴν χαλοῦσε, τώρα μὲ τὸ πάχος δὲν φαινότανε ἔτσι πιά. Τὰ μάγοντα τῆς εἶχανε στρογγυλέψει καὶ εἶδε γνοῦδι. ἐλαφρὸ

θυμήθηκε χτυπῶντας τὸν στὶς φτέρνες!...

Ο Λιβέας ἀφήσει τὶς ἀναμνήσεις, ἐτρόμαξε, τὰ χάχας! Κάτι θὰ πάρω. Πιστεύω δτι θὰ ἔλθης στὸ σπίτι τώρα. Τὶ λές;

Καὶ καθὼς κινήθηκε γιὰ νὰ φύγη, τὸ πρό-

καταστήματος, εἶδε μιὰ γυναίκα ντυμένη μαῦρα φοῦλα τοῦ λούσου, νὰ στέκεται καὶ νὰ τὸν κυτάξῃ. Ἡ Φανή!...

Ἐβγαλε τὸ παπέλο του καὶ χαιρέτησε πολὺ ἀδέξια.

— Σὰν τὰ χιόνια!... τοῦ εἶπε αὐτή καὶ ἡ φωνή της σὰ λησμονήμενη μουσικὴ γλυκεία, κτύπησε στὰ αὐτιά του.

Ήτανε πιὸ ώραία, πιὸ ώραία τώρα, μεγαλοπρεπής καὶ εἶχε στὰ χείλια της ἔνα χαμόγελο μικρὸ ποὺ μόλις φαινότανε. Φορούσε ἔνα καπέλο μαῦρο μὲ ὀσπριό μακρὺ φτερό.

— "Ετσι λοιπὸν μᾶς λησμόνησες; πάλι τοῦ εἶπε.

— Δὲν έλησμόνησα!... Ἀπήντησε σὰν ἔτοιμος νὰ οισύσῃ. "Άλλο δὲν βρήκε νὰ πῇ. Προσπαθοῦσε νὰ συνέλθῃ.

— "Αστα, αστα! Μᾶς έλησμόνησες! πάλι στα μᾶλιστα μᾶλιστα! Τώρα τὸ γιατί, σὺ δέρεις καλά!

Στεκόταν ἔμπρός του γεμάτη θεοφρασία, φοῦλη, καὶ σὰ νὰ ξλαμπε, τὸν ἔκανε νὰ μένη θαμπάμενος. Καὶ ἔτσι τοῦ φάνηκε νὰ ἔχῃ γείνη ψηλότερο ἀπὸ αὐτόν.

— "Οχι κυρία, δὲν εἶνε αὐτό, ἔκανε νὰ πῇ φορεσίσες.

— "Αστα σοῦ εἶπα. "Αφησε τὶς καλογερικὲς φευτιές. "Ε, θεολόγε, θεολόγε! Νὰ λές την ἀλήθεια, τὰ τολμᾶς νὰ τὴν λέσ. Μάλιστα!... "Άλλ" έσένα σὲ φοβίζει, καθὼς σοῦ ἔλεγε δὲ πατέρας, τὸ σκοτάδι καὶ τὸ προσκυνᾶς, γιατὶ φοβᾶσαι μὴ μέσα κρούβεται δὲ μπαμπούλας.

Αὐτὸς χαμογέλασε καὶ ἔγειρε τὸ κεφάλι στὰ πλάγια.

— Καλά, έχετε δίκαιο.

— "Έχω καὶ ἔχω δίκαιο.

Καὶ γύρισε καὶ κύταξε δεξιά καὶ δριτερά. Καὶ αὐτὸς ἔκανε τὸ δίδιο.

Εἶδε τὸν κήρυκα νὰ τὸν κυτάξῃ καὶ κάτι νὰ λέγῃ σ' ἔνα νέο, ποὺ ήταν κοντά του μὲ γυρτό λαιμό, διάδυντον, ζανθό.

— Πᾶς κυτάζουν! τῆς εἶπε.

— Ναι! Γιὰ δές! Τὸν χάχηδες!

Μὰ τὶ κόσμος εἶνε αὐτός;

Αὐτὸς τὴν κύταξε καλύτερα. "Η μότη της, ποὺ ήτανε χονδρὴ λίγη καὶ τὴν χαλοῦσε, τώρα μὲ τὸ πάχος δὲν φαινότανε ἔτσι πιά. Τὰ μάγοντα τῆς εἶχανε στρογγυλέψει καὶ εἶδε γνοῦδι. ἐλαφρὸ

θυμήθηκε χτυπῶντας τὸν στὶς φτέρνες!...

Ο Λιβέας ἀφήσει τὶς ἀναμνήσεις, ἐτρόμαξε, τὰ χάχας! Κάτι θὰ πάρω. Πιστεύω δτι θὰ ἔλθης στὸ σπίτι τώρα. Τὶ λές;

Καὶ καθὼς κινήθηκε γιὰ νὰ φύγη, τὸ πρό-

σωπό της ξλαμψε άπο γέλιο και ή παλητά είρωνεια φάνηκε στὸ βλέμμα της.

— "Ισα Ίσα, τοῦ εἴπε, θέλω νὰ μοῦ διηγήθης και νὰ τελειώσῃς κενοῦ τὸ ὄνειρο.

"Εφυγε καὶ ὁ Λιβέας, καὶ ἀντὶ νὰ ξακολουθήσῃ τὸν περίπατό του, πήγε νὰ βρῇ τὸν Μαρδᾶ. Στὸ κατάστημά του δὲν ἦταν, καὶ τὸν ζήτησε στὸ δωμάτιό του. Τὸν βρῆκε πάνω στὴν ταράτσα τοῦ ψηλοῦ σπιτιοῦ νὰ κιντάζῃ τὴν πόλι, τὸν ἀνθρώπους, πὸν μικροὺ μικροὶ κοντά στὰ μεγάλα κτίρια, στὸ ἔργα τους, ἔτρεχαν, σὰ μᾶρα σημάδια ἐκινοῦντο.

— Σὰ μιρμήγκια φαίνονται, τοῦ εἴπε ἄμα τὸν εἶδε.

Ο Λιβέας τοῦ τὰ διηγήθηκε δλα. "Ο Μαρδᾶς ἤξερε τὸν πόνο του και ἤκουσε μὲ προσοχὴ ἀντὶ τὴν συνάντησι, τὶ συνέβηκε. Καὶ ὅταν ἀκούσησε τὴν ἀπόφασι, πὸν ὁ Λιβέας εἶχε κάνει νὰ μὴ πάῃ στὸ σπίτι τῆς Φανῆς, ἐνθουσιάσθηκε και φώναξε δυνατά:

— "Ετοι, έτοι!... Πῦρ, γυνή και θάλασσα! Τὰ τρία κακά! Μακριά, μακριά!

Καὶ οἱ ἡμέρες περνοῦσαν. Ο Λιβέας ξακολούθησε νὰ πηγαίνῃ στὰ μέρη πὸν σύχνας δὲ Μαρδᾶς χωρὶς νὰ αἰολάνεται ὅρεξι νὰ ἐργασθῇ, νὰ μελετήσῃ. Τὸν ἔσερνε ἀκόμα ἡ χαρά, ἡ εὐθυμία, πὸν ἀντὸς δὲν εἶχε. Η ἐπιθυμία πὸν εἶχε ἀλλοτε νὰ ἐργάζεται, ὀλόκληρη. ἡ ζωὴ ἡ καλή, ἡ γεμάτη σκέψη, δὲν ὑπῆρχαν πιά, σὰ γὰ εἶχαν χαῖτε και ἀντὰ μὲ τὸ χαμό τῆς Φανῆς. Κάποτε τοῦ ἐρχόταν ἡ σκέψη νὰ ἐργασθῇ, νὰ πετάξῃ ἀντὶ τὴ ζωὴ, ἀλλ ἡ θέληση του· σὰ νὰ εἶχε ἀρρωστήσῃ· τοῦ ἀρνεῖτο τὴ βοήθεια τῆς! Εἶχε ἀφεθῆ ἔτσι νὰ τρέχῃ στὰ λιμένια τοῦ Μαρδᾶ, ἐνῷ δὲν τὸν ἔχαριστον, δὲν ἦταν γι' αὐτὸν καλά· ἦταν μακροὺ ἀπ' δὲ, τι αὐτὸς ἥθελε, σὰ νὰ βρισκόταν σὲ ὄνειρο, πὸν ἡ σκέψη του ἡ καλή, ἐκεῖνο τὸ καλὸ πὸν ἐπιθυμεῖ, νὰ ἦταν κοιμισμένο και μόνο κατὶ μικρὲς ἐπιθυμίες, δχ ἀγνωστες, ἀλλὰ πὸν μόλις ἀλλοτε ἐπρόσεχε, νὰ τὸν κυβερνοῦντε!

"Ενα ἀπόγευμα μετὰ μακρινὸν περίπατο πήγαινε στὸ δωμάτιό του νὰ ἴσυχάσῃ λίγο.

— Ήταν τὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ, ἀλλ ὁ καιρὸς ἦταν ἀπὸ μέρες πολὺ δροσερὸς ἀπὸ βροχές, πὸν εἶχε κάνει.

Αὐτὴν τὴν ἡμέρα εἶχε γεματίσει μόνος γιατὶ δὲ Μαρδᾶς ἦταν ἀρρωστος. Τὸν εἶχε δῆ τὸ πρωΐ. Φοροῦσε ἔνα μανδήλι στὸ λαιμὸ μαβί, και τὸν εἴπε, δτι εἶχε ιρωνίσει, μὲ μὰ φωνὴ βραχνιασμένη, πὸν τὸ ἔλεγε αὐτὴν, χωρὶς νὰ κάνῃ

τὸν κόπο αὐτὸς νὰ τὸ πῆ. Εἶχε δῆ δυὸ γυναικες στὸν ὄπιο του και ἤταν σημεῖο, τὸ ἤξευρε, δτι θὰ ἀρρωσταίνε!... Τώρα θὰ ἔκανε ἔνα γιατρικὸ και θὰ πλάγιαζε, θὰ τὸ ἔρριχνε στὸν ὄπιο. Στὸ διάστολο τὸ παλητάμπελο.

Στὸ δρόμο, ὁ Λιβέας εἶδε προγράμματα και διάβασε: «Μάρτυρες» δρᾶμα... Ήταν τὸ δρᾶμα τοῦ φύλου του συγγραφέως. Τοῦ εἶχε στείλη και τὸ δυὸ εἰσιτήρια, δὲν τὸν εἶχε ξεχάση. Τὸ βράδυ θὰ πήγαινε και ἔπρεπε νὰ πάῃ... Ο καιρὸς ἦταν τολὺ καλός...

Κανδὼς πλησίαζε στὸ σπίτι του, ξῶ απ' τὴν πόρτα του και στὴ σκιὰ ἐνὸς κιτρινόφυλλου δένδρου, εἶδε τὸν νέο Βουλόπουλο μὲ σταχτὰ ρούχα και παναμᾶς καπέλο νὰ στέκεται. Τὸν ζητοῦσε, και γι' αὐτὸν εἶχε πάει. Και μὲ λίγα λόγια τοῦ εἶπε τί ἔτρεχε. Η Φανή εἶχε ἀρρωστήσησε και δὲν ἦταν διόλου καλά!... Και τὸν ζητοῦσε νὰ πάῃ ἔκει. Εἶχε λίγες ἡμέρες πὸν ἔπεσε, ἀλλ ἦταν πολὺ κακά και θὰ ἦταν θαῦμα ἀν γλύτωνε!

Ο Λιβέας κιτρίνησε, ξαλίσθηκε, ἀλλὰ μαζὶ μὲ τὴν συγκίνησι, πὸν αἰσθάνθηκε, κατὶ ἀλλο φάνηκε νὰ θέλῃ νὰ χαρῇ γιὰ τὴν καταστροφή, πὸν θὰ ἐρχόταν!... Ο Λιβέας τὸ εἶδε και μ' ἔνα μικρὸ σούφρωμα τῶν φυσιδῶν τὸ ἔκανε νὰ χαρῇ και ἀρχισε νὰ ωτᾶ, νὰ ωτᾶ!

Ο ἀνδρας τῆς δὲν ἦταν ἔκει ἀπὸ καιρό, ταξίδευε! αὐτὸς ἦταν ἀνδρωπος τὸν καφεσατάν και τοῦ γλεντιοῦ!... Ο γέρος Σαμούρας μ' ὅλη του τὴν ἔχυπναδα εἶχε πέσει ξῶ πολύ.

Μὲ τὸν νέο Βουλόπουλο χωρίσανε στὸ σταθμὸ τοῦ τράμ.

Στὸ δρόμο δὲ νέος Βουλόπουλος τὸν διηγήθηκε τὶ συνέβηκε στὸν ἔπαυς νὰ πηγαίνῃ στὸ σπίτι του Σαμούρα. Ρωτοῦσαν γι' αὐτὸν, πρὸ πράντων ή θεία τῆς Φανῆς. Η Φανή τὸν εἶχε ωτήσει ἀν τὸν εἶδε στὸ δρόμο. Φοβηθήκανε μὴ ἀρρωστήσῃ. "Αλλ ὁ Σουύργας εἶπε μ' ἔνα χαμόγελο πονηρό, δτι θὰ ἦταν ἀρρωστος ἀπ' δὲλλη ἀρρωστεια, γιατὶ τὸν εἶχε δῆ στὸ δρόμο νὰ συνοδεύῃ μιὰ νέα!...

Ο Λιβέας προσπάθησε νὰ θυμηθῇ και θυμηθῆσε δτι ἦταν ἀλήθεια πὸν συνόδευε μιὰ μέρα μιὰ γυναίκα γνωστή του, δχ ὅμως νέα. "Οταν τὸ ἄκουσαν, ξακολούθησε ὁ Βουλόπουλος, δλοὶ ἀρχίσανε νὰ τὸν λένε Ιησούτη, ὑποκριτή, σιγαλὸ ποτάμι και ὁ Σουύργας τὸ ἔρριφαλο, ἐφώναξε.

— Πέστε τὸν χριστιανὸ και ἀστε τὸν.

Στὸ τέλος ἔκαναν μιὰ ἐκστρατεία ἐναντίον τοῦ χριστιανισμοῦ, τῶν παππάδων και τῆς καταστροφῆς πὸν ἔφεραν, πὸν ἦταν τρομάρα

· Ο Λιβέας στὸ σπίτι τοῦ Σαμούρα βρῆκε ησυχία μεγάλη. Στὸ διάδρομο είχαν ἀνάψει τὴ λάρμα πᾶν και ἀκόμα ξέω φωτίζε.

Η Φανή εἶχε ησυχάσει, τὴν εἶχε πάρει ὁ ὄπιος.

Ο θεῖος Αβδαμᾶς σκεπτικὸς καθίσταν στὸν καναπὲ τοῦ διαδρόμου και μὲ τὰ δάχτυλα κάποτε, χτυποῦσε τύμπανο στὶς φάρες. Γύρισε και κύταξε τὸν Λιβέα και κούνησε τὸ κεφάλι του χωρὶς νὰ πῆ λέξι. Ο Σαμούρας μὲ μάτια κόκκινα, ή ἀνεψιά του μιὰ ἀδύνατη μὲ γαλανὰ ξασπρισμένα μάτια, πηγανοερχόταν πατῶντας στὰ νύχια. Τὴν εἶδε νὰ φορῇ μιὰ ποδιὰ σκοτεινὴ και θυμηθῆσε δτι τὴν φοροῦσε μιὰ φορὰ ή Φανή.

Ο Λιβέας ἐκάθησε πιὸ πέρα λίγο ἀπ' τὸν θεῖο τῆς Φανῆς.

Η θέα τοῦ σπιτιοῦ, τῶν πραγμάτων τοῦ ζεφερες δυνατὰ τὴν ἔνθυμησι τῶν ὀραίων ήμερῶν...

Απ' τὶς ἔνθυμησις αὐτὲς τὸν ἔβγαλε δὲρχομένος τοῦ γιατροῦ. Ήτανε γνωστός του.

Η ἀνεψιά του Σαμούρα πήγε νὰ δῃ ἀν ζύπηνος ή Φανή. Και σὲ λίγο ἤλθε και τοὺς εἶπε δτι μόλις εἶχε ξυπνήσει.

Ο Σαμούρας, καθὼς δι γιατρὸς πήγε μέσα, πλησίασε τὸν Λιβέα και τὸν παραπλέσε νὰ ωτήσῃ ίδιαιτέρως τὸν γιατρό, πῶς ητανε ή κόρη του.

Καὶ δι Λιβέας ἀμα δ γιατρὸς βγῆκε· τὸ δωμάτιο τῆς Φανῆς, σηκωθῆκε και τὸν φάτησε.

— Πολὺ κακά, πολὺ κακά. Εκεῖνος δὲν βοήθησε! Μὴ τοὺς τὸ πήτε δόμως! Εδῶ εἶνε δλοὶ ζουολοί! Θὰ ἀρχίσουνε τὰ ιλάματα και τοὺς θερήνους και θὰ τὴν κάνουνε νὰ πάῃ πολὺ τῆς ὁδος τῆς! Και αὐτὴν φοβᾶται. Πολὺ κακό, ἔκανε δι γιατρὸς ἀνοίγοντας πολὺ τὰ μάτια του: —

Ο γιατρὸς έφυγε και δ Σαμούρας πλησίασε γρήγορος γιὰ νὰ μάθῃ τὶ τοῦ εἶπε δ γιατρός.

Ο Λιβέας θυμωμένος, ἀπελπισμένος, θέλησε τότε νὰ ἔκδικηθῃ, γιὰ τὰ τόσα ποὺ τὸν ἔκαναν ἀλλοτε, δτι πήγαινε στὸ σπίτι του και νὰ κτυπήσῃ τὶς ἀρχές του, και τοῦ εἶπε:

— Ο γιατρὸς μοῦ εἶπε, δτι ἔπιστερο εἶχε ἀπὸ φόρο νὰ πάῃ, παρὰ ἀπ' τὴν ἀσθένεια. Ακοῦτε. Ενας χριστιανὸς καλός, ποτέ, ποτὲ δὲν φοβᾶται. Ζωὴ τώρα, ζωὴ ἔπειτα. Σεῖς τὶ πιστεύετε; Τίποτα! Νὰ τὸ κέφδος σας! Τίποτα! Και τραβήθηκε. Εἶχε πιὰ σχηματίσει ἀπ' τὰ λόγια τοῦ γιατροῦ και ἀπὸ μὰ προσάνθησι, πεποιήθησι, δτι αὐτὴ δὲν θὰ ζοῦσε!... Χωρὶς ἀλλο και μπορῶ νὰ τὸ δρκισθῶ, δτι τὸ καλοκαϊρι θὰ γεννη γεμιδνας και αὐτὸς καλοκαϊρι!

Πρόσεξε στὸν τρόπο ποὺ τὰ ἔλεγε και τὸν εἶδε νὰ γίνεται σοβαρός. Τὰ ἔστριψε στὸ ἀστεῖο ἀκόμα.

Εἶδε καπόια από μουσαμά, ποὺ πάνω του είχε ζωγραφισμένους τρεῖς μουσικοὺς ἐπαναστάτες. Αμερικανούς νὰ προχωροῦν ἐμπρὸς σὲ μάχη ἀπ' δὲλτο στράτευμα, ποὺ διακρινόνταν μόνο οἱ λόγχες του. Τὸ εἶδε και θυμηθῆσε, δτι ένας τέτοιος μουσαμάς, δπως αὐτός, μεγάλος, σκέπτας τὸ τραπέζι τὸ μεγάλο, ποὺ παῖζανε χαριτιά. Απ' τὸ παράθυρο, σὲ λόγο, εἶδε τοὺς γλόματους τοῦ ἥλεκτρικοῦ ἀνάβουνε και νὰ φαίνωνται σὰ μεγάλοι, μεγάλοι κρίνοι, και κοντὰ σ' αὐτούς, πιό κάτω, ἀλλα φῶτα κίτρινα πολλά, σὰ στεφάνη ἀπὸ κίτρινα λουλούδια.

— Σὰ στεφάνη κηδείας!...

Αὐτὸ τοῦ ἥλθε στὸ νοῦ και τὸν ἀνάγκισε νὰ σηκωσῃ τὸ κεφάλι μὲ θυμό, γιὰ νὰ τὸ διώξῃ.

Η ὑπηρέτρια ἤλθε.

— Ελάτε!... τοῦ εἴπε.

Μπήκε μέσα στὸν θάλαμο, ποὺ βρισκόταν ή Φανή. Ήτανε στὸ κρεβάτι μὲ μάτια στηλωμένα στὴν πόρτα. Τὸ χέρι της τὸ ζενα, ξῶ απ' τὸ βυσσινὶ πάπλωμα, παχουλό και δσπρο, φανέρωνε ζωὴ και ἔρωτα.

Τὸ παράθυρο ἤτανε ἀνοιχτὸ και τοῦ ἥλθε μυρουδιὰ λουλουδιῶν.

— Βλέπεις; τοῦ εἴπε, ὅμα τὸν εἶδε.

Αὐτὸς εἶδε στὸ μάτια της μιὰ θαμπάδα, ἔνα ἀδριστό τοῦ φόβου. Ήτανε μὲ ξαναμένα μάγουλα. Δὲν εἶχε ἀδυνατίσει δμως παρὰ λίγο.

Τὸ ζεχίσε τὴν καρδιά, ποὺ τὴν εἶδε ἔτσι φοβισμένη. Αν τὴν ἔβλεπε γενναία νὰ δυομένη τὸν θάνατον, νὰ τὸν περιμένῃ ἀδιάφορα σχεδόν, δτι τὴν χαιρέτιζε γιὰ τὸ πέταγμά της στὴν ἀλήθεια!

Χαμογέλασε δείχνοντας πρόσωπο εύθυμο.

— Τὶ νὰ δῶ; τῆς εἴπε. Ποὺ εἶσε ἀρρωστη λίγο; Μὰ εἶνε κανένα σπουδαῖο νὰ ἀρρωστήσῃ κανένας; Και μάλιστα μ' αὐτὲς τὶς ἀλλαγές τοῦ καιροῦ! "Ολος δ κόσμος εἶνε κάτω, στὸ στρῶμα! Χιλιάδες!... Καλοκαϊρι ἀκόμα και βροχές και ψύχρες!... Χωρὶς ἀλλο και μπορῶ νὰ τὸ δρκισθῶ, δτι τὸ καλοκαϊρι θὰ γεννη γεμιδνας και αὐτὸς καλοκαϊρι!"...

Πρόσεξε στὸν τρόπο ποὺ τὰ ἔλεγε και τὸν εἶδε νὰ γίνεται σοβαρός. Τὰ ἔστριψε στὸ ἀστεῖο ἀκόμα.

Εἶδε καπόια απτίνα στὰ μάτια της. Ήτανε ή ἐλπίδα, ποὺ έφερεν ή εύθυμιά. "Αλλ ἀνέπνεε δύσκολα, πολὺ δύσκολα!... Και δι Λιβέας, καθὼς εἶχε παρασυρθεῖ ἀπ' τὴν φεύγιαν εὐθυμία και πίστευε δτι ἦταν ἀδύνατο νὰ χαμηνή ή Φανή, μόλις εἶδε τὴν δύσκολη ἀναπνοή της, τὴν κομμένη, ἀπελπισμήη πάλι.

— Κάθησε! τοῦ εἴπε αὐτὴ.

· Εκάθησε κοντά της.

Τοῦ ήλθε στὸ νοῦ ὁ Μαρλᾶς καὶ ἀρχισε μὲ
ἀστεῖο ὑφος νὰ λέγῃ γι' αὐτόν.

Αὐτὴ ἄκουγε. Τοῦ φαινόταν δμως κάποτε δι
σκεπτόταν ἡ προσπαθοῦσε νὰ ἀκούσῃ κάποια
μακρινή φωνή.

Αὐτὸς σὲ μιὰ τέτοια στιγμὴ πῆρε τὸ χέρι της
καὶ τὸ ἔσφιξε, ἔτσι σὰν ἀνθρώπος σὲ δικό του
ἄνθρωπο, ποὺ φοβάται μὴ χαδῇ.

Αὐτὴ τὸν εἶδε τότε καὶ τὸν εἶδε ἀλλιώτιμα
μὲ ἔνα βλέμμα ποὺ τὸν ἐτρόμαξε, τὸν ἔξαλιος,
γιατὶ εἶχε ἀντικρίσει σ' αὐτὸ τὸ μυστικὸ ποὺ
κρυβόταν στὴν παράδοξη καρδιά της!...

Μὴ ξεύροντας τί κάνει, χωρὶς νὰ μπορέσῃ νὰ
κρατηθῇ ἔφερε στὰ χελιά του τὸ χέρι της.

Αὐτῆς τὰ μάτια μελαγχόλησαν δμως.

— Ἀργά!... εἰτε σιγά.

— Ἀργά; τί ἀργά; Τί θὰ πη ἀργά!... ω
τησε αὐτὸς κάνοντας δι τὸν δὲν ἐννόησε.

— Τώρα εἶνε δικά μου!... εἴπε μὲ τὸ νοῦ
τοῦ ἀπολογούμενος σὲ κάτι ποὺ τὸν πείραξε,
γι' αὐτὰ ποὺ ἔκανε.

— Γιατὶ δὲν ἥρθες, γιατὶ ἀργησες νὰ ἔλθῃς;
τὸν ωτησε αὐτή.

— Αρχισε νὰ τῆς λέγῃ γιατὶ δὲν ἐπῆγε χωρὶς
νὰ λέγῃ σωστὰ τὴν ἀλήθεια, ἀποφεύγοντας νὰ
τῇ πράγματα, ποὺ θὰ τὴν στενοχωροῦσαν...

— Καθὼς μιλοῦσε ἔφερε τὰ δάχτυλά της στὸ
στόμα καὶ ἀκούμποντος τὰ χειλιά του. Γιὰ μιὰ
στιγμὴ ποὺ εἶδε στὰ μάτια της τὴν εὐδαιμονία,
τὸν φάνηκε πῶς θὰ ζήσῃ!...

— Ας ζήσῃ καὶ ἀς συντριψθοῦνε οἱ ἀρχές
μου!... εἰτε ἀπάντωντας πάλι σὲ κάτι ποὺ
ζητοῦσε τὸ λόγο μέσα του.

Μέσα στὸ δωμάτιο ἡ δμιλία ἀκούγότανε οι-
γαλή, σιγαλή σὰ μικρὸ παράδοξο κελάδισμα.
Καὶ τὸ δωμάτιο κείνο δὲν ἦταν ἀνθρώπου ποὺ
πάσχει, ποὺ κινδυνεύει νὰ χαδῇ, ἀλλ' ἀνθρώπου,
ποὺ μπαίνει στὴ ζωή, στὸν ἔρωτα.

Ο Λιβέας τὸ λησμόνησε σιγά σιγά, καὶ χά-
θηκε μέσα στὴν ἀγάπη του. Γοήγορα συνηῆθε
δμως, καὶ καθὼς ἀκούσει τὸν ψότο τοῦ φολο-
γιοῦ τοῦ φάνηκε αὐτὴ σὰ σταθερὸ βῆμα ἔκει-
νον ποὺ φοβόταν!

— Η μάννα της μπήκε μέσα καὶ τὴν ωτησε
δὲν θέλη τίποτα.

— Οχι!... τῆς εἴπε αὐτή, καλὰ είμαι!...

— Η μάννα της βγῆκε ἔξω καὶ πάλι ἐπρόβαλε.
Φάνηκε ἔπειτα ὁ Σαμούρας νὰ κινήται καὶ νὰ
κινταῖται μέσα. Τραβήχθηκε.

Ο Λιβέας τῆς διηγότανε τὶ λύτη τράβηξε
ὅταν ἔφυγε δι τὸ σπίτι της καὶ δὲν ξανα-
πάτησε...

Εαφνικά ἡ Φανή μὲ ἀλλαγμένη φωνὴ τοῦ λέει.

— Γιὰ πές μου τὸ δνειρό κείνο!... ἔκεινο!
Δὲν τὸ θυμάσαι;

— Ποιο; τὴν ωτησε αὐτὸς τρομαγμένος.

— Τὸ δνειρό κείνο, ποὺ μούλεγες τότε;

Τὴ βραδειὰ ποὺ ἔφυγες;... Ποὺ είμεθα μαζί...

— Μὰ τὶ τὸ θέλεις τώρα;...

Αὐτὴ ἐπέμενε. Αὐτὸς κύταξε πάλι ἔξι διτος
τὴν πρώτη φορά, καὶ καθὼς εἶδε ἔνα ἀστρο
μεγάλο, λαμπερὸ νὰ κοντᾶ γοήγορα τὶς ἀκτίνες
του, προσπάθησε νὰ θυμηθῇ καὶ ἀρχισε μὲ τὰ
ἴδια σχεδὸν λόγια:

— Είχα δὴ κόσμο πολὺ νὰ πηγαίνῃ καὶ νὰ
φεύγῃ ἀπὸ ἔνα μέρος γεμάτο δένδρα. Θὰ εἶχανε
πανηγύρι ἡ κάτι ἀλλο δμόσιο. Εἴμαστε μαζὶ χω-
ρὶς νὰ ἔρουμε πῶς βρεθήκαμε καὶ σὲ ποιὸ
μέρος εἴμαστε, καὶ προχωρούσαμε μέσα στὸν
κόσμο!... Κανένας δμως δὲν μαζὶ ἐπρόσεξε!
Καὶ ὡνδαίσθανόμουνα χρόδι μεγάλη γι' αὐτό.
Δὲν μαζὶ ἔβλεπαν! Τὸ σῶμα μας ητανε δμοιο
μὲ τὸν ἀέρα καὶ δὲν φαινότανε στὰ μάτια τοῦ
κόσμου. Εἴμεθα... πεδαμένοι καὶ θυμιοῦμαι
ποὺ δὲλο ἔλεγα:

— Τί ώραιος εἶνε δ θάνατος!... Εἶνε ἡ
πόρτα ποὺ πηγαίνει κανεὶς στὴ ζωή!

— Επειτα βρεθήκαμε, ἀπὸ τὸ χέρια πιασμένοι,
σ' ἔνα μέρος πλημμυρισμένο ἀπὸ λαμπερὸ φῶς.
Περνούσαμε τὶς ἔκτασεις τοῦ ἀπειρονού, ποὺ μυ-
ειάδες κόσμοι γυρίζουνε, γυρίζουνε καὶ ζητού-
σαμε νὰ φθάσουμε, λέει, μακριά, διποὺ ἡ ἀρχὴ
καὶ τὸ τέλος! Λαμπερὲς σφαῖρες γυρίζανε τυλι-
γμένες στὸ δικό της ἡ κάθε μιὰ χρῶμα! Εμεῖς
προχωρούσαμε, προχωρούσαμε. “Εξαφνα ἔνα
μαῦρο πράγμα παραδοσιάσθηκε νὰ φράξῃ τὸ
ἀπειρονο! Ήτανε λέει τὸ χάσος, εἴτε τὸ ήξερα στὸν
ύπνο μου! Αὐτὸ μαζὶ τράβηξε μέσα σὰ μαγνήτης.
Καὶ ητανε τὸ σκοτάδι μέσα καὶ τόσο πυκνό,
ποὺ σκέφθηκα μὴ ἔκει διαλύνονται οἱ ψυχὲς οἱ
άμαρτωλες καὶ γίνονται ἔνα μὲ τὸ χάσος!...

— Ο Λιβέας πρόσεξε τώρα στὸ ἀστέρι, ποὺ
ψηλὰ πινούσε γοήγορα τὶς ἀκτίνες του. Είδε τὶς
ἀγτίνες του νὰ ἀλλάζουνε πάλι χρῶμα, νὰ γίνωνται
κόκκινες σὰ νὰ ματώθηκαν...

— Ενας στεναγμὸς ἔγινε πάτω κεὶ κοντά του.

— Η Φανή βρισκόταν κίτρινη ἀκίνητη μὲ στη-
κωμένα τὰ μάτια, γενοή, σ' αὐτόν!

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ Ν. ΒΟΥΤΥΡΑΣ

ΠΟΡΤΡΑΙΤΟ ΥΠΟ ΒΑΝ ΝΤΥΚ

ΜΟΥΣΕΙΟΝ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

1

Καὶ νὰ μποροῦσες, ἀνθρωπε, νὰ μένης πάντα παιδί ἀσυλλόγιστο, καὶ νᾶσαι πάντα τὸ πὸ σοφὸ τῆς φύσης πλάσμα — Πόσῳ δικρόφο τὸ παιδικὸ τὸ μάτι, ποὺ ἐμπρὸς σ' ὅλα σαστίζει.

"Ολο καὶ ξεδιαλύνουμε τὰ τόσα μιστήρια τοῦ κόσμου — — κ' ἔτσι πάντα μπαίνοντας σὲ βαθύτερο σκοτάδι, τὸ πὸ δισοφο γινόμαστε παιγνίδι τῆς ξεδικήτρας φύσης.

2

Τὸ γέλιο τὸ χαρούμενο τὸ νοιφύτω βαθύτερο ἀπὸ τὸν ἀχὸ τὸν πόνου: Ωσὰν ἄψυ κρασὶ μοῦ συνεπαίρονει τὸ γέλιο τὰ συλλοικά μον πάντα — — Γέλιο, χαρᾶς σημάδι —

Δάκρυα μᾶς φέρνει τὸ πολὺ τὸ γέλιο· δάκρυα μᾶς φέρνει κ' ἡ χαρὰ ἢ μεγάλη — — Τίποτα δὲν ὑπάρχει, ποὺ νὰ δείχνῃ παλύτερα ποιὰ τραγικὴ εἰρωνεία μᾶς κυβερνάει τῇ ζήσῃ — —

3

Μέσα στὴ χλοολὴ τοῦ κόσμου μπαίνω — — Κακὸ τὸ παραστράτισμά μου . . . Κι' δμως ἦταν ἀνάγκη ἔτσι νὰ γίνη τώρα, γιατὶ δὲν ἔφτασε ἡ οτιγμή, ποὺ δίκια θὰ τὸ κατηγοροῦσα —

Καλὸ εἶναι νὰ μπορῇ κανένας πάντα ἀπὸ τὸν κόσμο ξέμακρα νὰ στέκῃ, καὶ νᾶχῃ τὴ λαχτάρα νὰ τὸν μάθῃ, ὡς ποὺ νὰρθῇ ἡ στιγμὴ νὰ εἰπῃ: — Τί ἀξίζει μιὰ τέτοια γνωριμία;

4

Δοξολογοῦμε τὴ ζωὴ καὶ ὁ τρόπος τοῦ θάνατον γεμίζει τὴν ψυχή μας . . . — Ἀνίδεοι! ποὺ ἀκόμη δὲ μποροῦμε νὰ νοιάσουμε δὲι ὁ θάνατος ἀξία μὲ τὴ ζωὴν ἔχει ἵδια.

Πεθαίνοντας τὸ χρέος μας στὴ φύση πληρώνουμε δύος καὶ δταν ἀγαποῦμε. Εἰν τὴ ζωὴ μας θάνατος καὶ ἀγάπη — — "Ετσι στοχάζεται ὁ σοφὸς καὶ ξέρει σὰν ήρωας νὰ πεθάνῃ — —

ΗΛ. Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΔΗΣ

ΚΡΗΤΗ ΚΑΙ ΕΛΛΑΣ ΤΡΕΙΣ ΧΙΛΙΕΤΗΡΙΔΑΣ ΠΡΟ ΧΡΙΣΤΟΥ

Τὸ θέμα τοῦτο ἐπραγματεύθη διὰ διαλέξεώς του εἰς τὸν Παρνασσὸν τὴν ιβ Ιανουαρίου δ. κ. Γεώργιος Σωτηριάδης. Ἐπρόκειτο περὶ τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων τοῦ κορητικοῦ πολιτισμοῦ πρὸς τὸν τῆς βορείου Ἑλλάδος κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς διὰ τῶν ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν ἐπιγνωστῆς γενομένης προϊστορίας τῶν περὶ τὸ Αἴγαλον χωρῶν. Αἱ σχέσεις αὗται βεβαιοῦνται ἐκ τῶν πορισμάτων τῆς ἀρχαιολογικῆς ἐργασίας τοῦ κ. Σωτηριάδου εἰς τὴν Χαιρώνειαν βοιωτικὴν χώραν καὶ εἰς τὴν γειτονικὴν Φωκίδα, ἐν γένει εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Κηφισοῦ καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν διοῦν. Τὰς σπουδαιοτάτας δὲ ἐνδείξεις περὶ αὐτῶν παρέσχον ἀλ κατὰ τὸ παρελθόν θέρος λαμπραὶ αὐτοῦ ἀναπολύψεις εἰς τὸν μέγιστον ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνηθέντων προϊστορικῶν συνοικισμῶν παρὰ τὰς ὅχθας τοῦ Κηφισοῦ, ἐγγὺς

τοῦ χωρίου Καλύβια τῆς Αγίας Μαρίνης εἰς τὴν φωκικὴν πεδιάδα.

Αἱ προϊστορικαὶ ἔρευναι εἰς τὴν βορείον Ἑλλάδα ἥχοισαν ἀπὸ δεκαετίας καὶ πλέον, εἰς τὴν Χαιρώνειαν δὲ ἴδιως καὶ τὴν Φωκίδα ἀνεβότως ἐργάζεται ὁ κ. Σωτηριάδης ἀπὸ τὸν 1902. Πολλάκις δὲ καὶ ἐπραγματεύθη περὶ αὐτῶν, ἴδιως εἰς τὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐφημερίδα τὰ Πρακτικὰ τῆς Ἐταιρείας καὶ εἰς τὰς Αραιοκοίνεις τοῦ ἐνταῦθα ἀρχαιολογικοῦ ἱνστιτούτου.

Ἄλλα τὰ πρῶτα ὀσφαλῆ διδόμενα πρὸς χρονολόγησιν τῶν κατ' ἐποχὰς μακρὰς σχηματισθέντων στρωμάτων τῶν προϊστορικῶν συνοικισμῶν καὶ τῶν πολιτικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς βορείου Ἑλλάδος — ἀπὸ τοῦ Ὁλύμπου μέχρι τοῦ Ὁρχομενοῦ ἡ χώρα ἀποτελεῖ ἐν ὅλον ἀδιάσπαστον — καὶ τοῦ μεγάλου λαοῦ τῆς

ΠΑΝ ΥΠΟ ΦΡΑΝΤΣ ΣΤΟΥΚ

Κρήτης πολὺ πρὸ τῆς λεγομένης μυκηναϊκῆς, ἐποχῆς, παρέσχον αἱ τελευταῖαι ἔρευναι καὶ παρατηρήσεις του.

Τοιουτορόπως ἐν τῇ διαλέξει του ἡδυνήθη περὶ τὸ ἐπαγγότατον τοῦτο θέμα τῆς θαυμασίας ἀναπτύξεως τοῦ κορητικοῦ πολιτισμοῦ ἥδη

ἀπὸ τοῦ τέλους τῆς τετάρτης ἡ τὰς ἀρχὰς τῆς τούτης πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος νὰ πλέξῃ ὅλην τὴν ἐν Χαιρώνειᾳ καὶ τῇ Φωκίδι παρατηρηθεῖσαν ἀνάπτυξιν.

Μὲ πλῆθος φωτεινῶν εἰκόνων διεξῆλθε δῆλα τὰ στάδια τῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως βιορίας Ἑλλάδος καὶ Κρήτης πρὸ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ κορητικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὸν μυκηναϊκὸν αἰώνα τῆς Ἑλλάδος, διτὶς περίπου συμπίπτει εἰς τὰ μέσα καὶ τὸ δεύτερον ἡμισυ τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ χιλιετηρίδος περίπου μὲ στρογγύλους ἀριθμοὺς μεταξὺ τοῦ 1600 καὶ 1100 πρὸ Χριστοῦ.

Κυρίως πρὸς τὸ κορητικὸν τῆς Κνωσοῦ νεολιθικὸν στρῶμα, τὸ ὅποιον εἶναι προγενέστερον τοῦ 3000 περίπου πρὸ Χριστοῦ καὶ φιλάνει ἵσως εἰς τὸ 4000 ἡ 5000 (δ. Ἐβανς τὸ θέλει φιλάνον δυος εἰς τὸ 10,000 πρὸ Χριστοῦ!), πρὸς τοῦτο τὸ νεολιθικὸν στρῶμα ἀντίστοιχον δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τοῦλάχιστον δὲν εὑρέθη μέχρι τοῦδε.

Ἀκριβῶς ἡ ἐργασία τοῦ κ. Σωτηριάδου εἰς τὴν Φωκίδα ἔφερε τὴν ἀπόδειξιν διτὶς οἰκησαντες τὴν βορείαν Ἑλλάδα ἀνθρώποι οἵτινες κατέλιπον μαρτύρια τῆς ὑπάρχεσεως τῶν, λείψανα τῶν κατοικῶν, σκευῶν, ὅπλων τῶν, φαίνονται διτὶς ἐνεφανίσθησαν εἰς αὐτὴν περὶ τὸ 3000 πρὸ Χριστοῦ. Οἱ ἀριθμοὶ δίδονται πάντοτε στρογγύλως, καὶ δύνανται νὰ λαμβάνωνται μὲ ίκανην ἐπέκτασιν πρὸς τὰ ἄνω ἡ ἐνίστε πρὸς τὰ κάτω. Τὴν βάσιν δύμως εἰς τὰς χρονολογήσεις δίδουν τὰ ενδρήματα τῆς Κρήτης καὶ ταῦτα πάλιν χάρις εἰς τὰς μεταξὺ Κρήτης καὶ Αίγαλτον σχέσεις. Αἱ αἰγυπτιακαὶ χρονολογίαι δύνανται νὰ θεωρηθῶσι σχεδόν μετ' ἀπολύτου ἀριθμείας δεδομέναι. Εἰς τὸν συοχετισμὸν τῆς κορητικῆς πολιτιστικῆς ἀναπτύξεως πρὸς τὴν αἰγυπτιακὴν δις βάσις ἥχοισμεύοντα τὰ αἰγυπτιακὰ χρονολογήσιμα ἀντικείμενα τὰ ενδρεθέντα εἰς τὴν Κρήτην καὶ τὰ κορητικὰ ἀντικείμενα τὰ ενδρεθέντα εἰς τὰρους χρονολογησμοὺς τῆς Αίγαλτον. Πρῶτος βασιλεὺς τῆς Αίγαλτον δ. Μῆν (Men) περὶ τὸ 3315 πρὸ Χριστοῦ.

Οἱ ἀνθρώποι οὗτοι τῶν πρώτων χρόνων τῆς προϊστορίας τῆς Ἑλλάδος μετεχειρίζοντο ἀκόμα λίθινα ἐργαλεῖα δι' ὅλας τὰς βιωτικὰς χρήσεις τῆς τέχνης, μαχαιρίδια καὶ ξουράφια ἐκ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς ὄψιδιανοῦ τῆς Μήλου, ὃπου εὑρέθησαν σπουδαῖα αὐτοῦ ὀρυχεῖα. Ἄλλ' ἡδη ἐγγέριοι καὶ τὴν χρῆσιν τοῦ χαλκοῦ. Ψελλαὶ χαλκαὶ γυναικεῖα, ἐγκοπεὺς χαλκοῦς ξιλουργοῦ, δύο ἐγχειρίδια χαλκᾶ ενδρεθέντα κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ λήξαντος ἔτους ὑπὸ τοῦ κ. Σωτηριάδου εἰς τὸν μέγαν προϊστορικὸν συνοικισμὸν

τῆς Ἀγίας Μαρίνης βεβαιοῦσι περιφανῶς τούτο.
Ἡ ἐπόχὴ τοῦ τέλους τῆς νεολιθικῆς ἐποχῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ χαλκοῦ (κατ' ἀρχὰς καθαροῦ, ἔκειται μετά κασσιτέρου ὃς κρατερώματος, ἵτοι μπρούνζου) συμπίπτει εἰς τὸ 3000 περίπου πρὸ Χριστοῦ καὶ είνε σύγχρονος πρὸς τὴν δομοίαν τῆς Κρήτης. Τὰ χαλκᾶ ἔγχειρίδια τῆς Φωκίδος φέρουν ὅλως διόλου τὸν τύπον τῶν κοριτικῶν. Ἐκ παραλλήλου δὲ εἰς τὴν Κρήτην, εἰς στρώματα πρωτομινωϊκὰ λεγόμενα εὑρεθέντα, παρετήρησεν δ. κ. Σωτηριάδης δεκατέσσαρα τεμάχια ἀγγείων φωκικῶν ἢ χαιρωνειακῶν τοῦ παλαιοτάτου στρώματος τῆς βιορείας Ἐλλάδος. Ὁ συγχρονισμὸς τούτου τοῦ στρώματος καὶ τῶν ενδημάτων του πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ πρωτομινωϊκοῦ τῆς Κρήτης, καθίσταται τοιουτορθόπως ἀσφαλῆς.

Άλλα καὶ διδόκηρον στρῶμα ἄλλο (πάχους ώς τὸ παλαιότατον 3 $\frac{1}{2}$ μέτρων περίπολου) εὑρέθην εἰς τὴν Φωκίδα, ἀντειστοιχοῦν τελείως πρὸς τὸ τέλος τῆς πρωτομινωϊκῆς περιόδου τῆς Κοήτης. Ήτοι περὶ τὸ 2500 πρὸ Χριστοῦ καὶ κατόπιν. Πολλὰ πάλιν ἔδω καὶ ἐνδεικτικώταται εἶναι αἱ σχέσεις αἱ παρατηρηθεῖσαι μεταξὺ τῆς κεραμικῆς τέχνης Κοήτης καὶ βορείας Ἑλλάδος, Κυκλαδῶν καὶ βορείας Ἑλλάδος. Οἱ χρονολογικὲς παραλληλισμοὶ γίνεται τοιτοτρόπως πάλιν ἀσφαλῆς διὰ τὴν περιόδον τῶν ἐτῶν περίπολου 2500 καὶ 2000 πρὸ Χριστοῦ.

Ο συνοικισμός της Αγίας Μαρίνης ως χωριός δεν έγινώρισε τα πολυτελέστερα και αδιαίσθια προϊόντα της αρχιτεκτονικής κεραμιτής τέχνης. Άλλος διάσημος Σωτηριαδής ευντύχησε νά εύηρη εις την Φωκίδα τάφρον καλυπτόμενον υπό τύμβου χωμάτος, κρύπτοντα τὸν σκελετὸν ἡγεμονίδος τινὸς τῆς ἐποχῆς μὲ τὸν χρυσοῦν της στολισμόν, ὁμοῦ δὲ καὶ ἀγγεῖα τῆς λαμπρᾶς ἀναπτύξεως τῆς αρχι-

Ο ΚΩΡΑΗΣ ΩΣ ΕΜΠΟΡΟΣ*

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

Διὰ τὴν ἀγάπην ποῦ σᾶς ἔγραφα πῶς κάνει
μὲ τοῦ σπιτουνυκούρη τὴν κόρην ἀκολουθεῖ
ἔως τὴν σῆμερον, μάλιστα μὲ περισσοτέραν
θερμότητα. Σᾶς ἔγραφα πῶς τὴν φέρνει στὸ
σπίτι καὶ σφαλιοῦνται στὴν κάμαρα· τὸ ἴδιο
κάμνουν καὶ δταν πᾶν στὸ σπίτι της. Ἐγώ ἔχω
χρέος νὰ σου γράψω ἐκεῖνα δπου βλέπω καὶ ἡ
ἀφεντιά σου δσὸν φρόνιμος ἄνθρωπος κάμε
τὴν κόρισιν. Θέλει νὰ τοῦ κάμουν τὴν δουλιά

* Τέλος, «Παναθήναια» 15. Φεβρουαρίου.

τικής κεφαλαικής κατά την μεσομινωϊκήν λεγομέ-
νην περίοδον, ήτοι περίπου 2000 ή 1900 μέχρι
1700 περίπου πρὸ Δριστοῦ. Τοιουτούδπως καὶ
τὸ κενὸν τοῦτο μέχρι τῶν κυρίων μυκηναϊκῶν
χρόνων συμπληροῦνται καὶ ἐναργῆς ἀποβαίνει
ἡ σχέσις ή πολιτιστικὴ μεταξὺ Κρήτης καὶ βο-
ρείας Ἑλλάδος.

“Ολα ταῦτα καὶ ίδιαιτέρως ἔπειτα τὰ δείγματα τῆς ὑψίστης ἀναπτύξεως τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν Κρήτην κατὰ τὴν περίοδον ἀπὸ τοῦ 2000 περόπου μέχρι τοῦ 1400 πρὸ Χριστοῦ διὰ τῶν φωτεινῶν, εἰκόνων αἰσθητοποιούμενα ἔδιδον πλήρη τὴν ίδεαν μιᾶς καταστάσεως τοῦ κόσμου τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Κρήτης περὶ τὸ 2000 καὶ 3000 πρὸ Χριστοῦ, ὡς διεύπωσεν αὐτὴν διὰ χαρακτηριστικῶν λέξεων ἐν προοιμίῳ ὅ διαιλητῆς.

Μετὰ μίαν φιλόσοφον ιστορικὴν παρατηρήσουν περὶ τῆς δισταθείσας τῶν ἀνθρωπίνων καὶ εἰς αὐτὰς τὰς μεγάλας καταπτήσεις τοῦ πνεύματος καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ὑψίστας ἀναλάμψεις τῆς τέχνης, ὅπου ὅμως ὁ ἀνθρωπὸς πάντοτε φαίνεται ἀναλαμβάνων νέας δυνάμεις πάλιν καὶ ἐκ τῆς ἔσχατης πολλάκις καταπτώσεως, ὁ κ. Σωτηριάδης ἐτελείωσε τὴν δημιúλιαν του μὲ ἔνα χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Κορήτην μὲ μίαν αἰσιοδοξίαν τοῦ ἀγωνιζομένου ἐπιστήμονος ὑπὲρ τοῦ μέλλοντος τοῦ θεραπεύοντος τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν ἔθινος.

ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

τούς ἄλλους καὶ αὐτὸς νὰ γνωρεῖ τὸ ζεῦκτι τούς,
παντάπαιοι δὲν θέλει νὰ κοπιάσῃ καὶ ἔνας πρα-
ματευτής δύως ἀτός του δὲν ἔκπειλεῖται τὴν
δουλιά του, σᾶς εἶνε γνωστὸν τί προκοπαῖς θὰ
κάμης. Ἔτιοῦτος διὰ νεγότισο δὲν εἴνε. Ἐγὼ
αὐθέντη λυποῦμαι πολὺ δύον δὲν ἔπιτιγχατε
κανένα ἀνθρώπον τῆς δουλιᾶς. Νὰ μὴ εἴχε τὸν
φόβον τὸν ἴδιον μου, δ Θεὸς ήξενόρει τί ήθελε
νὰ κάμη. Λυποῦμαι καὶ τὸ ἄλλα παιδιά δύον
ἡλθαν ἐδῶ διότι ἔτιοῦτος δ τόπος ἐδῶ δὲν εἴνε
δι᾽ ὅρθοδοξούς. Τὸν καιρὸν δύον ενδίσκεσθε
ἡ ἀφεντιά σας ἐδῶ ἦτο κάποια τάξις, ἐπειδὴ

μιλούσατε περὶ πίστεως λόγῳ καὶ ἔργῳ. Τῷρα
μᾶς πῆρεν ἡ δογὴ τοῦ Θεοῦ. Μάλιστα δὲ σοφο-
λογιώτατος σίδηρος Διαιμαντῆς ἀντὶ νὰ δώσῃ τὸ
παραδέιγμα, ἔγεινε κεφαλὴ τῆς κακίας καὶ τῷρα
μήτε δὲ πατᾶς δὲν μπορεῖ νὰ τὸν συμμαζέψῃ.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚΤΗ

Ἐγὼ ἀφέντη τὸ γνωρίζω πᾶς οἵ γραφές μου σὲ δίδουν πολλὴν πίκραν. Ὁμως ἐγὼ δὲν μπορῶ νὰ κάμω ἀλλιῶς παρὰ νὰ σᾶς γράψω καὶ τὸ παραμυκρὸν δπου ἀκολουθεῖ. Ἐγὼ αὐθέντη εἰς τὸν οιος Διαμαντῆ δὲν βλέπω καμμίαν μεταλλαγὴν μάλιστα τώρα δπου ἔβαλε τὰ φράγκικα ἔβγαλε παντελῶς τὸ γιονιλάρι¹ καὶ γυρίζει σὰν χαμένο πρόβατο. Προχθὲς τὸ βράδυ εἶδα καὶ τούφεραν χρυσᾶ σιρίτια χρυσὸς καπέλο καὶ τάβαλε τὴν νύκτα καὶ ἤβγεν ἔξω. Ἕγόρασε καὶ σπαθὶ καὶ φαίνεται ἔχει εἰς τὸν νοῦν του νὰ γίνη ὄφισιάλος. Ο Γιασέτογλους καθὼς μοὶ εἶπε τὸν ἡμπόδισε, τοῦ εἶπεν δτι οἱ ἔδω τιμημένοι ἀνθρωποι τέτια ὁσῆς δὲν βάζουν, ἀπὸ ἐμένα διμως τὰ ἔχη κρυφά.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΒΔΟΜΗ

Τοῦ περασμένου σοὶ ἔγραψα πάλιν διὰ τὸν
σιδὸν Διαιμαντῆν. Διὰ τὴν ἀγαπητικιά τον σᾶς
ἔγραψα πῶς ἡτον ἀρωστή ή δοοία ἀπέθανε
καὶ ή αὐθεντιά τον ἀντὶ νὰ τὸ χαοῦ ἔκλαιε
ἀπαρηγόρητα. Ὁ Θεὸς τὸν ἐλυπήθη διότι ὡς
ζεῦς εἶχε συμφωνήσῃ νὰ γίνη Καλβῖνος καὶ
νὰ τὴν πάσῃ. Τὴν μεγάλην τεσσαρακοστὴν τρώ-
γει τετάρτη καὶ παρασκευὴ χωρὶς νὰ τὸν τύπτῃ
ἡ συνήδεισις. Κάθε Σάββατο βράδυ ἀντὶ νὰ
ὑπάγῃ εἰς τὴν Ἐκκλησία, πηγαίνει εἰς τὴν
ὅπερα. Τοῦ μεγάλου κανόνος τὸ βράδυ τὴν
παραμονὴ τῶν βαΐων ὑπῆρχε εἰς τὴν Ὀπεραν.
Ἡ αὐθεντιά του γυρεύει νὰ δεῖξῃ στοὺς Ὀλ-
λανδέζους πῶς εἶνε πλούσιος· καὶ δὲν ἦμπόρεσε
ἀκόμη νὰ καταλάβῃ πῶς οἱ Ὀλλανδέζοι δὲν
πέρδουν ἀπ' ἀντά. Οἱ μεσίταις ἀπὸ μακρὰ τὸν
βλέπουν καὶ ἄμα ἔλθη κανεὶς κοντά του μὲ τὸ
νὰ ἥξενδουν πῶς εἶνε πολλὰ ὑπερήφανος τοῦ
κάμιουν μετάνοιες ὡς κάτω εἰς τὴν γῆν. Αὐτὰ
εἶνε δῆλα περιπατίσματα· εἰς κοντολογίαν κανέν
σημεῖον πραματευτοῦ δὲν ἔχει.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΟΓΔΟΗ

Ενδιστόκμενος μὲν ἐν τίμιον σας δοσμένον ζητεῖς
Ιουνίου, τὸ δποὶον μοὶ τὸ ἔδωσες δισὶδρο Μπρίζ-
κας. Εἶδα δποὶ ἐλυπήθητε πολὺ περὶ τοῦ σιδηρού
Διαμαντῆ καὶ βέβαια ἔχετε μεγάλο δίκαιο νόο

¹ Χαλινόν.

λυπήσθε. Ἐπειδὴ ἀλλὰ ἡλπίζατε καὶ ἀλλὰ βλέπετε καὶ ἀκούετε. Εἶδα πῶς ἐδώσατε τὴν γραφὴν πρὸς τὸν πατέρα του καὶ τὴν λύτρην ὃπου ἔλαβεν καὶ ἡ αὐθεντιά του διὰ τὴν ἀνέλπιστον καὶ ἀπίστευτον μεταλλαγὴν τοῦ νιοῦ του. Εὑχαριστῶ τὸν Θεόν ὃπου μὲ ταῖς γραφαῖς ὃπου τοῦ στείλατε ἔκαμε μεγάλην μεταλλαγὴν κατὰ τὸ παρὸν καὶ ἀπέχει. δόξα ὁ κύριος, ἀμπτοτες νὰ τὸν ἐφωτίσῃ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἔξῆς νὰ περάσῃ ἥσυχα. Ἐλπίζω τῷρα νὰ παρετήσῃ καὶ τὰ πολλὰ στολίσματα ὃπου ἀλλαζε τὴν ἡμέραν 2-3 φοράς. "Οτιν πάει στὸ σπάσο, τότε βάλει καὶ τὸ σπαθί. Περὶ τούτου δλοι οἱ φύλοι τὸν καταγελοῦν, ἐπειδὴ αὐτὰ δὲν ἐδόθησαν διὰ τοὺς πραγματευτέdes, ἀλλὰ ἐδόθησαν τῶν ἡταδόρων, ὃπου δὲν είχαν ἄλλην δουλιὰν νὰ συλλογίζωνται τί νὰ φάση καὶ τί ὁδοῦχα νὰ φορέσουν. Ἐμένα αὐθέντη μου δὲν μοῦ φαίνονται γνωστικὰ καμώματα. Τώρα είνε καιρὸς ὃπου πρέπει μὲ μεγάλην προσοχὴν νὰ ἔχῃ κάθε ἔνας τὴν δουλιά του, μάλιστα ὃπου ἡκολούθησε καὶ τὸ φαλιμέντο τοῦ μισε-. Ἀμβρόσιου. Ἐσύνθεσε μιὰν γραφὴν πῶς τὴν γράψει ὁ σιδὸς Μπρίγκος πρὸς τὸν πατέρα του καὶ τὴν ἔγραψε κατὰ τὴν θέλησίν του. Παρεκάλεσε τὸν σιδὸς Μπρίγκον νὰ τὴν μεταγράψῃ καὶ νὰ τὴν στέλλῃ τοῦ πατέρα του. Ὁ σιδὸς Διαμαντῆς ξηρεῖ νὰ κρύψῃ τὴν χάρακτη μὲ τὸ τσουβάλι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΑΤΗ

1774 Φεβρουαρίου 8. Ἔως σήμερον ἔκαμπ
νηπομονήν ἐλπίζων νὰ ἀλλάξῃ γνώμην δισοφο-
λογιώτατος κύριος Διαμαντῆς Κοραής. Ἡ αὐ-
θεντιά του ὅχι μόνον δὲν ἥλλαξε γνώμην ἀλλ’
ἐπερίσσευσε τὴν ἔχθραν του κατ’ ἐπάνω μουν
καὶ φέρεται σ’ ἐμένα δσὰν νὰ ἥμουν σκλάβος
του. Ποῦ ἄκουσες ή αὐθεντιά του νὰ κατοι-
κοῦν δύο δρόδοδοι χριστιανοὶ μές σ’ ἔνα σπίτι
καὶ νὰ μὴ μιλοῦν παντελῶς; αὐτὸς μᾶς διδά-
σκει δι Τησοῦς Χριστός; Ποῦ μένει νὰ ἀγα-
πήσῃς τὸν ἀδελφόν σου δσὰν καὶ τοῦ λόγου
σου; Ή ἀγάπηι μακροδυνμεῖ ἡ ἀγάπη σπλαγχνί-
ζεται ἡ ἀγάπη δὲν φθονεῖ, ἡ ἀγάπη δὲν βάζει
εἰς τὸν νοῦν της πακόν. καὶ τὰ ἔξης. Αὐτός, φαί-
νεται, ἀπὸ κάποιους πούντους διποὺ μοῦ δίχτει,
ὅτι εἶναι ψυχραμένος μὲ τὴν αὐθεντιά σου.
Ἄτος του ἐκρέμνισε καὶ τώρα δίκτει τὰ φτεξ-
ματα στοὺς ἄλλους. Μὰ ἔκεινον τὸν παιδὸν ἵτο
τὸ κεφάλι του γεμάτο παπνούς. Ἐγύρεψε νὰ
νύψωνη τὸν ἱαντὸν του καὶ ἐπεσε μέσα εἰς τὴν
λάσσην. Ἐγώ αὐθεντῇ ἀμειράσσοι νὰ χωρίσω
ἀπὸ αὐτὸν δὲν ἥμπιοδω πλέον νὰ τὸν υποφέρω.
Τώρα είνε $2\frac{1}{2}$ χρόνια δπου υποφέρω μιὰν
δυστυχισμένην ζωήν. Τὴν λαμπράν γίνονται δυ

χρόνια δύο δὲν έμετάλαβα. Διὰ τοῦτο ίδου πού σᾶς δίδω τὴν εἰδησιν, λαμβάνοντες τὴν παρούσαν μου νὰ μοῦ γράψετε μὲ πρῶτον καὶ μοῦ δώσετε τὴν ἀδειαν νὰ ἀναχωρήσω. Ἐκεῖ δύο ήμουν αὐθέντης ἔκατανήθηκα υπόδουλος. Ἐγὼ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ δὲν εἶμαι κανένας δύο δὲν μπορῶ νὰ βγάλω τὰ καθημερινά μου ἔξοδα. Τοὺς κομισαρίους τοὺς θέλει νὰ είναι δύο σοφοί νὰ τὰ γράψουν δρθά. "Οταν λάβῃ γραφαῖς ἀπὸ τοὺς φίλους, δὲν ἀκούνεις ἀλλο νὰ λέγῃ, παρὰ πῶς είνεις ἀμαθεῖς καὶ χυδαῖοι.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ

"Εως σήμερα δὲν ἔλαβον ἀπόκρισιν τῆς γραφῆς μου μὲ τὴν δύοιαν σᾶς ἔγραφα τὴν ἀπόφασίν μου. Τώρα δὲν λείπω νὰ σᾶς γράψω πάλιν περὶ τοῦ ἐπαινεμένου σας σιδὸς Διαμαντῆ. Ἐγὼ αἰσθάνομαι δὲν ἡμπορῶ πλέον νὰ βλέπω τὴν ζημίαν σας. Ἐμὲ μὲν ἐστείλατε ἔδω νὰ βλέπω τὸ ἵντερσο σας καὶ δχὶ νὰ βλέπω τὴν ζημίαν σας καὶ νὰ μὴ διμιῶ. Αὐτὸ δὲν είνει χριστιανικὸν ἰδίωμα, ἀλλὰ διαβολικόν. Ο σοφολογιώτατος δὲν δέχεται νὰ εἴπω τίποτες. Τὰ κρέτιτα του τὰ ἔχασε παντελῶς. Ο εὐλογημένος δὲν ἔχει σχῆμα πραγματευτοῦ. Ἀπὸ αὐτοῦ στοχασθῆτε τὴν ἀμέλειαν δύοις ἔχει στὸ νεγότσιο. Ο Μάιος ἀπέρασε καὶ ἀκόμη δὲν σᾶς ἐστείλε τοὺς κόντους κόρεντες. Τώρα ἐπῆρε ἀνθρώπον νὰ τοῦ μάδῃ τὸ σπαθί, καὶ ποῦ νὰ σᾶς τὰ γράψω ὅλα; Ἄμ πῆς δὲν σου γράφουν οἱ ἔδω χριστιανοί, σᾶς λέγω πῶς θέλουν καλλίτερα τὸν ἀφανισμόν σου. Τὸ ξεύρει δ Θεὸς αὐθέντη μου, η καρδιά μου κλέγει βλέποντας ταῖς δουλιές σας νὰ πηγαίνουν δύσιον. Τὸν πατέρα του τὸν ἔκαμε μὲ ταῖς γραφαῖς του καὶ θαρεῖ πῶς ἀγιασεν εἰς τὴν Ὁλλανδίαν καὶ δὲν ήξεύρει πῶς περνοῦν δύο καὶ τρεῖς ἔβδομάδαις νὰ πατήη εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Μεγάλο κακό τοῦ ἔγινεν δύοις ἥλθεν ἔδω, διαβάζοντας τὰ διαβολεμένα βιβλία φραντσέζικα ἔγινε ὃς δ ἄσωτος υἱός.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΝΔΕΚΑΤΗ

1774 Ιουλ. 8 Ἀμστερδαμ. Ενδίσκομαι μὲν τίμιόν σας γράμμα δοσμένο Ἀπριλ. 19. Παλαίω κατὰ τὸν πόθον σας καὶ μὲ μεγάλην μου στενοχωρίαν ἔκαμα υπομονὴν ἔως νὰ λάβω γράμμα σας. Ο σοφολογιώτατος Σιδὸς Διαμαντῆς Κοραῆς μὲν ἐστείλε τὸ γράμμα, τὸ ἄνοιξα, τὸ ἐδιάβασα καὶ γράψω οὕτως. — Ἀδελφὲ Σταμάτη, φρόντισε σὲ παρακαλῶ διὰ τὴν κυβέρνησίν σου, διὰ νὰ μὴ σκανταλίζεται η ἀδελφότης βλέποντας μακρυμένους ἀπὸ τὴν ιερὰν μετάληψιν. "Ἐρρωσο". Ἐγὼ διαβάζοντας ἔμεινα ἐποταπικός τοῦ γράψω εἰς ἀπάντησιν — Σιδὸς Διαμαντῆ. Ἐγὼ ἥλθα μὲ

τὴν θέλησιν τοῦ αὐθέντης μου σιδὸς Ἐντατάμιου Θωμᾶς ἔχει υπομονὴν νὰ τοῦ γράψω καὶ ἔστιν εἶνε μὲ τὴν θέλησιν του φεύγω. Ἐστείλε καὶ τὸν σιδὸς Ρήγα καὶ μοῦ παρήγγειλε νὰ φύγω ἀπὸ τὸ σπίτι, διότι ἔστιν δὲν φύγω θά μὲ βγάλῃ μὲ ἀφρόντε. Ως τόσον ἐπειδὴ ἀπεράσιος νὰ μὲ βγάλῃ μὲ ἀφρόντε. Ἐψυχαγάπητος τοῖς ἀταξίεσ μου εἰς τὴν αὐθέντησιν καὶ ἔγω τὸν ἡμπόδισα καὶ τὴν ζέσοντας. Εὐθὺς ὡς μοῦ τὸ εἴπεν δ σιδὸς Μπρίγκος ἐπῆγα καὶ ηὔσα τὸν Ρήγα Νιότη καὶ τοῦ είπα νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί καιρὸς ἦτο ποῦ ἔγραψε τοῦ αὐθέντη μου καὶ ἔγω τὸν ἡμπόδισα. Τέως τώρα δὲν μοῦ εἴπεν δ Ρήγας τίποτε. Οι ἔδω μᾶς είπον νὰ σᾶς γράψουν κατὰ Θεὸν εἰς αὐτοὺς δροντας μὲν καὶ ἔδω καὶ εἰς τὴν μέλουσαν ζωήν.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ

Ενδίσκομαι μὲ ἔνα μυστικό σας γράμμα σημειούμενον Αὐγούστου 3. Εἴδον τὴν πρόφρασίν διὰ τὴν δύοισιν μὲν ἔβγαλεν δ σιδὸς Διαμαντῆς ἀπὸ τὸ σπίτι. Ἀλλ' ἔστιν ήμουγενής ἀτακτος διατί δὲν ἔγραψεν εἰς τὴν αὐθέντησιν σου; "Ἐτοι κάνοντος οἱ ἀνθρώποι δύοις ἀγαποῦν τὴν εἰρήνην καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν πλιγίον τους; ὡς τόσο μὲ τὸ νὰ είναι δ ἀνθρώπος τρεπτὸς πῶς ἔγω ἀλλαξα τὰ ἥλη μου διὰ τοῦτο η αὐθέντησιν δύνασαι νὰ γράψῃς εἰς τοὺς ἔδω νὰ σου γράψουν κατὰ Θεὸν τὴν ζωὴν καὶ τὴν πολιτείαν τὴν ίδιαν μου. Ως τόσον δ καιρὸς θέλει φανερώσῃ ποῖος ἦτον η αἵτια Η αὐθέντησι του ἔκαμε τὴν φάμπτοικα τὸν τοσχῶν διὰ δύο αἵτιας, πρῶτον μὲν νὰ φοβερήσῃ τοὺς δλλανδέζους πῶς είνεις ἀξιος καὶ αὐτὸς νὰ κάμῃ τοσχές καὶ δεύτερον διὰ νὰ βάζῃ τὸ δνομά του Διαμαντῆς Κοραῆς εἰς τὰ μολύβια. Οσες μεταχείρισες ἔκαμε ἔως τώρα εἰς τὸ νεγότσιον είνε δλαις παιδιάτικες.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΚΑΤΗ ΤΡΙΤΗ

1874 Οκτωβρίου 7 Ἀμστερδαμ. Ενδίσκομαι μὲ ἔνα τίμιόν σας γράμμα δοσμένο 19

Ἄγνοούστου. Εἴδον τὴν ψεύτικην πρόφρασίν δύον εἰρήνης καὶ σᾶς ἔγραψε διὰ νὰ σᾶς κάμη νὰ πιστεύσετε εἰς τὰ λόγια του ἐπειδὴ ἔγω δὲν ἔνθυμοιμαι πότε νὰ ἔγραψεν η αὐθέντησι του γράμμα γράφοντας τοῖς ἀταξίεσ μου εἰς τὴν αὐθέντησιν σου καὶ ἔγω τὸν ἡμπόδισα καὶ τὴν ζέσοντας. Εὐθὺς ὡς μοῦ τὸ εἴπεν δ σιδὸς Μπρίγκος ἐπῆγα καὶ ηὔσα τὸν Ρήγα Νιότη καὶ τοῦ είπα νὰ ὑπάγῃ νὰ τὸν ἐρωτήσῃ τί καιρὸς ἦτο ποῦ ἔγραψε τοῦ αὐθέντη μου καὶ ἔγω τὸν ἡμπόδισα. Τέως τώρα δὲν μοῦ εἴπεν δ Ρήγας τίποτε. Οι ἔδω μᾶς είπον νὰ σᾶς γράψουν κατὰ Θεὸν πῶς ἔπειρασα την μέλουσαν ζωήν.

"Ο παπᾶς ἀπεράσιος νὰ φύγῃ καὶ αἵτια είνε δ σοφολογιώτατος. Εἰς τὸ σπίτι του δὲν δέχεται πῶς ἔπειρασα την μέλουσαν ζωήν.

Στὸ σπίτι μου τὰ κορίτσια μου ἔχουν τὸ καθένα τὸ πάνο της. — Γελοιογραφία Δ. Γαλάνη

στὰ ἐρείπια τοῦ ἄλλου, πότε στὸ μουσεῖο ψηλά, ἔκει γίνεται τὸ μάθημα. Στὸν τόπον, ψάχνοντας τὶς πέτρες καὶ τὰ συντρίμμια. Ὄπων κάνουμε τὸν γύρω τοῦ ἀρχαίου κόσμου, γιατὶ κάθε λεπτομέρεια δίδει τὴν ἀφορμή καὶ ἐνδὲ παραμυθιοῦ ἀραίου, ποὺ ἔχει ξεχωριστὴν σημασίαν.

Οἱ ιερὸι βράχοις διάλιθιστοις, στρωμένοι στάχυα καὶ χαρομήλια, ἀκούει τὴν φωνὴν ποὺ λέγει τὴν ἴδια τὸν τὴν ἰστορία.

Οἵμως οὔτε μαθῆται, οὖν ἄλλοτε, ὑπάρχουν, γιὰ νὰ ξαπλωθοῦν στὰ χόρτα, καὶ ἔτσι μισθισμένοι στὸ δύνειρον τὸν ἀκούσιον, — καὶ οὔτε λάμψις στὰ μάτια τους, γιὰ νὰ βρῇ σ' αὐτὴν τὴν ἔμπνευσί του διδάσκαλος.

Κάτω τὸ ὅπλο. Ἐδόθηρε χάρις στὰ πουλιά. Σύ, κυνηγέ, ἀς εὔρῃς ἄλλον τρόπο νὰ ίκανοποιήσῃς τὰ ἴδιαντα τῆς ψυχῆς σου. Ἀδειασε τὰ σκάρια σου στὸν ἀέρα, στὶς σκιές, στὸν ἔαυτό σου ἀκόμα — δὲν μὲ ἐνδιαφέρει. Ἀφησε τὰ φτερωτὰ πλασματάκια — ἀρκεῖτά ἔχουν κυλισθῆ κατατρυπήμενα στὴ γῆ ἐξ αἰτίας σου, μὲ θλιβερό, κούφιο δοῦπο.

Οἵμως τώρα, μπῆκε στὴ μέση δὲ γίγαντας Νόμος. Σοῦ λέγει: ὃς ποὺ νὰ χειμωνιάσῃ δὲν θ' ἀκούσθῃ τουφεκά.

Πῶς ξεχειλίζει ἡ χαρά τους. Πνίγονται. Θέλουν νὰ ποῦν τὶς ἀγάπετες τους τώρα ποὺ ἔχουν καιρό. Πετᾶν, ἔρχονται, σὰν ξαφνισμένα, κολυμποῦν στὸ φῶς τῶν ἀνατολῶν, ποὺ γι' αὐτὰ γεννήθησαν πειδὸς πολύ. Λάμνουν στὸ ἀεράκι, ἀγγίζουν χαϊδευτικά τὰ νερά, ποὺ δείχνουν μεγάλωμένη τὴ σκιά τους.

Τὴν ὥρα μὲ τὸ χρυσό δηλιόγερμα, λές καὶ μόνα τους ἀνοίγονται τὰ κλαδιά γιὰ νὰ τὰ δεχθοῦν στὸν βαθὺ κόρφο τοῦ δένδρου, — ποὺ στέκει σκιερὸς καὶ ἀχυροπλεγμένος δὲ νυμφῶνας. Τότε σιγαλιά βασιλεύει, — δοσο πειδὸς βαθειά καὶ πειδὸς ἄλλη ἡ ἥδονή, τόσο καὶ πειδὸς σιωπῆλα οἱ ψυχὲς τὴν ἀπολαμβάνονταν.

Υστέρα σὰν μιὰ δινιστόρησις ἀκολουθεῖ τοῦ τί αἰσθάνθησαν — ἴδια μέδη, καὶ ζάλη, καὶ πλημμύρισμα χαρᾶς, ποὺ χύνεται σὲ μυριόλαδο ἀκατάπαυστο τράγονδι.

Ἄς διελύνοντο μέσα σ' αὐτὸ τὸ τρογοῦδι, στέρα ἀπὸ τὸν θάνατο, οἱ ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων.

Στὶς ἐκλογὲς γινόμενα ἀγοριάνθρωποι. Ἑμποροῦμε νὰ χύσουμε τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μας, ἀντύχῃ νὰ ἔχῃ ἀντίθετη πολιτικὴν ἴδεα. Τὶς νύχτες πόλις ἀλλαλᾶει, πνίγεται στὸν θόρυβο καὶ στὴ

φωνὴ. Κι' ὅλα μαζί, συζητήσεις, πιστολιές, δχλοβοή, ἀνεβαίνονταν σὰν βάρβαρος λιβανωτὸς πρὸς τὸν θεὸν τοῦ συμφέροντος. Προχθὲς ἔφραντίσθη κάποιος δρόμος μὲ αἷμα ἀντιφρόνοντος. Ὁ δυστυχῆς, δὲν ἐπήγανε καλύτερα νὰ ἔμπιστευθῇ τὴν ἴδεαν του σ' ἔνα λέοντα, παρὰ σ' ἐκεῖνο τὸ πλήθος τῶν χωροφυλάκων; Κάθε βράδυ κεφαλια στάζουν, σανίδες ὑψώνονται ἀπειλητικά, ἀνθρωποι ἀπὸ τὸ εἶδος τῶν ἀσυνειδήτων πίνοντας ἕνειαν τοῦ ἐνδέσ καὶ τοῦ ἄλλου πολιτικοῦ, μέσα στὶς μυρίδες. Περινῶνταις κανεὶς ἀπ' ἔξω, βλέπει ἔνα λαὸν τρελλόν, νὰ ἐνθουσιάζεται, εἴτε νὰ κομματιάζεται χωρὶς κανένα λόγον. Ἔνας μὲ κόκκινη μύτη, ὅλος μὲ μάτια ποιημένα καὶ μὲ κελῆ ἀπηρδισμένα ἀπὸ τὴν λογομαχίαν. Ὅμως δόλοι μὲ ἔνα ποτῆρι γεμάτο στὰ χέρια.

Σὰν οντισθοῦν ἀκόμα πολλοὶ δρόμοι μὲ αἷμα, στέρα ἀπὸ αἰῶνες, δὲ πρῶτος δίκαιος ποὺ θὰ ἔλθῃ, πρέπει νὰ ἀρχίσῃ μὲ μιὰ σπαπόνη τὴν κατεδάφιση τῶν Ἀθηνῶν. Οὔτε μιὰ πέτρα ἐπάνω στὴν ἄλλη — ὅλα στὸν ποταμὸν ποὺ δηγεῖται σὲ μιὰ βαθειάν λήμην. Καὶ νάρχηση πάλι ἀπὸ τὴν ἀρχή — ἔξαγιαζοντας πρῶτα αὐτὰ τὰ αἰματοβρεγμένα, μέσα στὴν εἰρήνη, χώματα.

Απλᾶ καὶ πειστικὰ ἐμίλησεν δ. κ. Χασιώτης τὴν ἥμεραν ποὺ συνῆλθαν τὰ παραγωγικά σωματεῖα. Τὸ θέμα του ἦταν ἡ σηροτροφία. Ενα θέμα τῆς πρακτικότερας βιομηχανίας, ποὺ θῆτε πλέον ὅχι τὴν σκέψιν ὁσάν θεωρούσαν, ὅλα ὅσαν πρᾶξιν δριθμητικὴν καὶ εὐκολην, γιὰ νὰ ἔννοηθῇ ἀπὸ τὸν κόσμον τοῦ ἔμπορίου. Καὶ ἔτοι ἔγινε. Ο. κ. Χασιώτης τὶς συγχρισεις, σχετικῶς μὲ τὰ ἄλλα ἔμπορια, τὶς ὀδφέλεις ἀπὸ τὴν ἔργασίαν ὧδισμένων ἀνθρώπων στὴν μεταξιπαραγωγήν, καὶ κάθε καλὸ τῆς βιομηχανίας, τὸ ἐσυμπέρανε μὲ ἀριθμούς. Βαθύτερα ἀπὸ κάθε ὅλην φρούδην ἔγινε αἰσθητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς διαδόσεως μᾶς ἔργασίας τέτοιος — ποὺ θὰ ἔμπορούσε νὰ ἀνακουφίσῃ τὶς πτωχὲς ἔργατικές τὰξεις. Ο. κ. Χασιώτης εἶνε δὲ πλήρης ἐπιστήμων, ποὺ κρατᾷ τὴν ἴδεαν στὸ βάθος τοῦ λόγου του καὶ τοῦ ἔργου του — γιὰ δοσούς μπροστὸν γὰρ φάσουν, ὡς ἔτοι.

Σὲ ποιὰν πηγὴν αἰώνιας δυνάμεως ἀφησε τὰ χεῖλη της νὰ πιόνη ἡ Ἰβέτ Γκιλμπέρο, — ἡ διμοιριανὴ Γαλλίδα τῶν τύπων καὶ τῶν μεταμορφώσεων, μὲ τὰ κρινόλευκα χέρια. Δὲν ἀνήκει σὲ καμιάν ἀπὸ τὶς γνωστὲς καλὲς τέχνες. Λίγο θαμπὸ τραγοῦδι, πολλὴ μίμησις, μιὰ ζωτανὴ ἀτομώκευσις τῶν προσώπων καὶ τῶν πραγμάτων — νὰ ἡ Γκιλμπέρο. Ακουσα ἀπὸ τὸ στόμα

τῆς φωνὲς παιδιῶν, ὅμιλες γερόντων, ἀγκομαχητὰ ἔποιμοθανάτων, ψαλμῳδίες ιερέων. Ὅμως τὸ μεγαλεῖο τῆς εἶναι στὴν κίνησι.

Στὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ δὲ θῦλος τοῦ μαρτυρίου ἐπέρασεν ἀπὸ πάνω της σὲ διαδοχικὲς εἰκόνες τραγικῆς μυστικοπαθείας.

Κι' ἔφθασεν ὃς τὸ σταύρωμα, καὶ ἀπολούθησε ὃς ἔκει τὴν τυραννίαν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἀποκρύσταλλωσεν ἀληθινὰ τὸν πόνο καὶ τὴν λγωμάδα του. Οἱ ψυχὲς τῶν χριστιανῶν, χωρὶς ὅλο, ἐρρίγησαν, μὲ κατάνυξην. Ἐκεῖ τὴν πρωτοεθνική στολισμένες καὶ μὲ γυμνὸν λαιμόν. Οὔτε οἱ κύριοι νὰ ντυθοῦν μὲ φράκο καὶ νὰ στολίσουν τὸ μάτι των μὲ τὸ ἐνγενικὸ μονόκλο. Ἡ παράστασις ἀρχισε καὶ ἐτελείωσεν εἰς βάρος τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν ἀκούσαν καὶ ποὺ τὴν εἶδαν. Ἡτον ἔνα πετροβόλημα ἀπὸ τὶς χειρότερες φράσεις καὶ ἀλληγορίες. Ἐφρύγα ἀγανακτισμένη μὲ τὴν περιέργειάν μου — νὰ ἴδω αὐτὸν τὸν Μαῦρο Γάτον. Τὸ συμπέρασμα εἶναι δτι, ἔκεινο τὸ βράδυ τὸ Ἀττικὸν εἶδε κόσμον πλούσιον καὶ ἀριστοκρατικὸν ποὺ δὲν τὸν εἶχε ἴδη ποτὲ στὶς φιλολογικὲς παραστάσεις τῆς Δδος Κοτοπούλη, — στὴν «Ἀνναν Καρένιν», στὴν «Ἐρωτευμένην», στὸ «Σὰν τὰ φύλλα». Τὸ σοβαρόν, τὸ μορφωτικὸν ἐλληνικὸν θέατρον, δὲν προστετεύεται λοιπὸν οὔτε δοσον ἔνας Μαῦρος Γάτος — καὶ αὐτὸς ψεύτικος — ἀπὸ τὴν καλὴν κοινωνίαν μας. Γι' αὐτὸν ἡ κοινωνία θὰ μείνῃ μὲ τὸν τίτλον τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἔκεινους τοὺς ἀλλούς ποὺ βεβιώνουν τὴν εὐγένειαν καὶ ἀποτελοῦν τὰ οἰκότημα τὰ πειδὸς ζηλευτά.

χαριτωμένης Γαλλίας, καὶ ἀπὸ μέσα της ἐπήδησε αὐτὴ ἡ γυναικα, — πῶς νὰ τὴν περιγράψῃ κανείς.

Ἐφθασεν δὲ τίτλος τοῦ παρισινοῦ Μαύρου Γάτου γιὰ νὰ ἴδῃ τὸ ταπεινὸν Ἀττικὸν Θέατρον αὐτοκίνητα καὶ ἴδιωτικὰ ἀμάξια ἔξω ἀπὸ τὴν πόρταν του. Οἱ καλές κυρίες δὲν ἔχητασαν ἀλλαζόντας τὸν πόνον καὶ τὴν λγωμάδα του. Οἱ ψυχὲς τῶν χριστιανῶν, χωρὶς ὅλο, ἐρρίγησαν, μὲ κατάνυξην. Ἐκεῖ τὴν πρωτοεθνική στολισμένες καὶ μὲ γυμνὸν λαιμόν. Οὔτε οἱ κύριοι νὰ ντυθοῦν μὲ φράκο καὶ νὰ στολίσουν τὸ μάτι των μὲ τὸ ἐνγενικὸ μονόκλο. Ἡ παράστασις ἀρχισε καὶ ἐτελείωσεν εἰς βάρος τῶν ἀνθρώπων ποὺ τὴν ἀκούσαν καὶ ποὺ τὴν εἶδαν. Ἡτον ἔνα πετροβόλημα ἀπὸ τὶς χειρότερες φράσεις καὶ ἀλληγορίες. Ἐφρύγα ἀγανακτισμένη μὲ τὴν περιέργειάν μου — νὰ ἴδω αὐτὸν τὸν Μαῦρο Γάτον. Τὸ συμπέρασμα εἶναι δτι, ἔκεινο τὸ βράδυ τὸ Ἀττικὸν εἶδε κόσμον πλούσιον καὶ ἀριστοκρατικὸν ποὺ δὲν τὸν εἶχε ἴδη ποτὲ στὶς φιλολογικὲς παραστάσεις τῆς Δδος Κοτοπούλη, — στὴν «Ἀνναν Καρένιν», στὴν «Ἐρωτευμένην», στὸ «Σὰν τὰ φύλλα». Τὸ σοβαρόν, τὸ μορφωτικὸν ἐλληνικὸν θέατρον, δὲν προστετεύεται λοιπὸν οὔτε δοσον ἔνας Μαῦρος Γάτος — καὶ αὐτὸς ψεύτικος — ἀπὸ τὴν καλὴν κοινωνίαν μας. Γι' αὐτὸν ἡ κοινωνία θὰ μείνῃ μὲ τὸν τίτλον τοῦ πλούτου, ἀλλὰ καὶ χωρὶς ἔκεινους τοὺς ἀλλούς ποὺ βεβιώνουν τὴν εὐγένειαν καὶ ἀποτελοῦν τὰ οἰκότημα τὰ πειδὸς ζηλευτά.

ΜΥΣΤΗΡΙΑ*

— ΜΥΘΙΣΤΩΡΗΜΑ —

Αχ, ἔχω τόση σύμερα ποὺ δὲν μπροστούσε νὰ ἀνακουφίσῃ τὶς πτωχὲς ἔργατικές τὰξεις. Ο. κ. Χασιώτης εἶνε δὲ πλήρης ἐπιστήμων, ποὺ κρατᾶ τὴν ἴδεαν στὸ βάθος τοῦ λόγου του καὶ τοῦ ἔργου του — γιὰ δοσούς μπροστὸν γὰρ φάσουν, ὡς ἔτοι.

* Η ἀρχὴ εἰς τὸ τεῦχος τῆς 31 Μαΐου 1911.

στικώς καὶ σήμερα ἐπὶ τέλους πῆγα καὶ τὴν πῆρα. Μὰ τὸ πιὸ ὀραῖο ἀπὸ δὲ εἶναι ποὺ τὴν ἐπῆρα τζάμπα, μοῦ τὴν ἔδωσε χάρισμα: νοὺ μὲν ἔρριξα ἐγὼ μερικές κορόνες ἀπάνω στὸ τραπέζι γιὰ τὸ μὴ τὸ μετανοήσῃ ποὺ μοῦ τὴν ἔδωσε εἴσι, μὰ ἀλήθεια ἀντὴ ἡ καρέκλα ἀξίζει ἑκατοντάδες. Μὰ αὐτό, σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ τὸ ἐπαναλάβῃς εἶναι πάντα δυσάρεστο νάχη ἐπειτα ὁ κόσμος νὰ λέγῃ κάτι κακό γιὰ ἔναν ἀνθρώπο. "Ἐπειτα, ἀλήθεια, δὲν ἔκανα καὶ τίτοτα κακό ἀντὴ ἡ κυρία δὲν καταλάβαινε ἀπὸ τὴν ἀξία τὸν πραγμάτων, κ' ἐγὼ ποὺ καταλάβαινα καὶ ποὺ ἤθελα ν' ἀγοράσω, δὲν είχα καμία ὑποχρέωσι νὰ ἰδῶ τὸ δικό της συμφέρον. Δὲν εἰν' ἔτσι; δὲν πρέπει νὰ εἶναι κανεὶς κοντός, πρέπει νὰ βλέπῃ τὸ δικό του τὸ συμφέρον, αὐτὸς εἶναι διὰ τὸν ὑπάρχειν... Μ' ἀκόμα διστάζεις νὰ πῆς ἔνα ποτήρι κρασί μαζί μου ἐνῷ σοῦ διηγοῦμαι πῶς ἥρθαν δὲλα;

"Ο Μινούττας ἐπέμενε πῶς ἔπειρε τὸ φύγη. — 'Ανοησίες, λέγει ὁ Νάγκελ. 'Εγὼ χαιρόμουν νὰ μιλήσω λίγο μαζί σου· εἶσαι διάδοχος σ' δὲλο αὐτὸς τὸ μέρος ποὺ ξυπνᾷ τὸ ἐνδιαφέρον μους διαν. σὲ βλέπω ὁ μόνος ποὺ μ' ἀρέσει νὰ συναναστρέψωμαι. Καὶ σὲ λένε καὶ Ιωάννη; Καλέ μου φίλε, αὐτὸς πρὸς πολλοῦ τὸ ἕξερα, χωρὶς νὰ μοῦ τὸ πῆ κανεὶς ὡς τώρα... Μὰ νὰ μὴ σὲ πιάνῃ πάλι πόθις μαζί μου. Εἶναι μεγάλο μου δυστύχημα πῶς πάντα μὲ φοβούνται οἱ ἀνθρώποι. 'Εννοια σου, μὴ λές δχι, μὰ στιγμὴ ἀλήθεια μὲ κύταξες φοβισμένος, γιὰ νὰ μὴ πῶς μου φάνηκε πῶς ἀνατρέχαισες ἀπὸ τρόμο...

"Ο Μινούττας εἶχε φτάσει κοντά στὴν πόρτα: διαν σὰν νὰ ἤθελε μὰ καὶ καλὴ νὰ φύγῃ καὶ νὰ ξεμπερδεῖῃ, γιατὶ καὶ ἡ ὅμιλία ἔγινετο δὲλο πιὸ δυσάρεστη.

— Εἶναι σήμερα διανίου; φάτησε ὁ Νάγκελ ἔξαφρα.

— Ναί, εἶτε ὁ Μινούττας, διανίου, κ' ἔβαλε τὸ χέρι του στὸ πόμολο τῆς πόρτας.

"Ο Νάγκελ σηκώνεται κ' ἔσχεται κοντά του, τὸσο κοντά του ποὺ σχεδὸν τὸν ἀνγίζει σῶμα πρὸς σῶμα: τὸν κυτάζει στὰ μάτια καὶ σταυρώνει τὰ χέρια του πίσω στὴν ράχη. Κ' ἔτσι, σ' αὐτὴν τὴν στάσι τοῦ λέγει μὲ ψιθυριστὴ φωνή:

— Καὶ ποὺ ἤσουν τὶς διανίου;

"Ο Μινούττας δὲν λέγει οὔτε λέξι. Τὸν πιάνεις τρόμος μπρὸς σ' αὐτὰ τὸ ἀνοιχτὰ μάτια ποὺ τὸν κυτάζουν, κ' αὐτὴν τὴν χαμηλὴ φωνή, ποὺ οὔτε καταλαβαίνει τὶ τοῦ λέγουν, ποιὰ μέρα, ποιανοῦ μηνός, ἀνοίγει μὲ δρυμὴ τὴν πόρτα καὶ χύνεται ἔξω στὸ πέρασμα. Τρέχει, τὰ γάνει, δὲν

βρίσκει τὴν σκάλα: ὁ Νάγκελ ἀπὸ τὴν πόρτα τοῦ φωνάζει:

— Θεέ μου, τί τρέλλα! γιὰ ἄκου, σὲ παρακαλῶ νὰ τὸ ἔχεις! "Άλλη φορὰ δὲν σ' τὸ ἔξηγήσω, ἀλλη φορὰ...

Μὰ διανούττας δὲν ἄκουε τίτοτα, ἡτον καὶ δέλας κάτω στὴν πόρτα ποιὸν τελείωση ὁ Νάγκελ, καὶ ἔτρεχε — χωρὶς νὰ βλέπῃ οὔτε δεξιά, οὔτε ἀριστερά — στὸν δρόμο, στὴν ἀγορά, διότι μεγάλο πηγάδι, δπον πήρε ἔνα δρομάκι καὶ κάθητο.

Μιὰ ὡραία ἀργότερα — κατὰ τὶς δέκα — ὁ Νάγκελ ἀναψε ἔνα τσιγάρο καὶ βγήκε ἔξω. "Η πόλις ἀκόμα δὲν είχε ἡσυχάσει: στὸν δρόμο πρὸς τὴν ἐκαλησία ἔνα σωρὸ ἀνθρώποι πήγαιναν καὶ ἤρχονταν περίπατο, καὶ ἀπὸ δλα τὰ μέρη γύρω ἀκούονταν οἱ φωνὲς καὶ τὰ γέλια τῶν παιδιῶν πούπαιζαν ἀκόμα. "Άνδρες καὶ γυναῖκες καθόνταν μπρὸς στὶς πόρτες των καὶ κουβέντιαζαν σιγανά: ποὺ καὶ ποὺ φάναζε ἔνας τοῦ δλλού πούπαιζαν ἀκόμα πούπαιζεται τὸν κύταξε φοβισμένα καὶ εἶπε:

δρόμο νὰ βγάζῃ τὰ χρήματα, τάχει τόσο καλὰ κουμπένα...

— Καλά, εἶτε ὁ Νάγκελ, δὲν πειράζει, ἔχομαι σπίτι σας καὶ τὰ παιόνω.

Καὶ πήγαν μαζὶ πρὸς τὸ σπίτι της. Απήντησαν πολλοὺς ἀνθρώπους καὶ δλοι τοὺς κύταξαν μὲ περιέργες ματιές:

"Όταν μπήκαν στὴν κάμαρά της ὁ Νάγκελ κάθισε στὸ παράθυρο ποὺ είχε καθίσει καὶ πρὸν καὶ ποὺ ἐκρέμετο ἀκόμα ἡ φούστα γιὰ κουρτίνα. "Ενόσω ἡ Μάρθα προσπαθοῦσε νὰ βγάλῃ τὰ χρήματα δὲν μιλοῦσε μόνο διαν τέλειωσε καὶ ἤρθε καὶ τοῦδωσε μερικὰ μικρὰ χαρτονομίσματα ποὺ ἡτον ἀκόμη ζεστὰ ἀπὸ τὸν κόρφο της καὶ ποὺ ἡ τιμιότης της τῆς ἀπαγόρευε νὰ τὰ κρατήσῃ, ἔστω καὶ μὰ νύχτα, τῆς μῆλης καὶ τὴν παρακάλεσε νὰ τὰ κρατήσῃ καὶ αὐτά.

Μὰ τότε, σὰν καὶ μὲ δλλη φορὰ ποίν, ἀρχίσε νὰ τὸν ὑποψιάζεται τὸν κύταξε φοβισμένα καὶ εἶπε:

— "Οχι... Δὲν σᾶς καταλαβαίνω..."

Τότε ὁ Νάγκελ σηκώθηκε διὰ μᾶς.

— "Ομως ἐγὼ σᾶς καταλαβαίνω πολὺ καλά, εἶπε: γ' αὐτὸς σηκώνομαι καὶ φεύγω. Εἰσθε τώρα στησηχ:

— Ναί... "Οχι, μὴ φύγετε, καὶ ἔκανε σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ νὰ φύγῃ. Τὸ καημένο τὸ κορίτσι ἀλήθεια ἔφοβεῖτο μὴ τύχῃ καὶ προσβάλῃ ποτὲ κανέναν.

— "Έχω κάτι νὰ σᾶς παρακαλέσω, εἶπε τότε ὁ Νάγκελ, μὲ ἐστέκετο ἔκει ποὺ ἡτον καὶ δὲν ξενακάνθισε, μπορούσατε νὰ μοῦ κάνετε μὰ μεγάλη χάρη, ἀν δέλατε, κ' ἐγὼ μὲ κάπιο τρόπο θὰ προσποθήσω νὰ σᾶς τὸ ἀνταποδώσω πάλι θῆμελα νὰ σᾶς παρακαλέσω νάρθετε τὴν Πέμπτη τὸ βράδυ στὴν ἀγορά. Θέλετε νὰ μοῦ κάνετε αὐτὴν τὴν ἐνχαρίστησι; Θὰ σᾶς διασκεδάσῃ, θὰ εἶναι πολλοὶ ἀνθρώποι, πολλὰ φωτα, μουσική, πλαστικὲς εἰκόνες: ἄχι, ἔλατε, δὲν θὰ τὸ μετανοήσετε! Γελάτε; γιατὶ γελάτε; Θεέ μου, τί δπορα δόντια ποὺ ἔχετε.

— Δὲν μπορῶ πουθενά νὰ πάω — εἶπε ἐκείνη πῶς μπορεῖτε νὰ πιστεύετε πῶς μπορῶ νὰ πάω ἔκει; Καὶ γιατὶ νὰ πάω; Γιατὶ μοῦ λέτε νὰ πάω;

— Τῆς τὰ ἔξηγησε δλα: τοῦ ἤρθε ἔτσι αὐτὴ ἡ ίδεα, τὸ σκέφθηκε πολὺν καρδό, εἶναι μερικὲς ἐβδομάδες τώρα, μὲ ἔπειτα τὸ είχε ἔχεισε πάλι. Νὰ τὸ σκεφθῇ καὶ νὰ τὸ ἀποφασίσῃ θέλει νὰ τὴν δη̄ δέκει ἀν δέλη, τότε οὔτε νὰ τῆς μιλήσῃ ἔκει, γιὰ νὰ μὴ τῆς δώσῃ καθόλου βάρος — δὲν θέλει καθόλου νὰ τὴν δυσαρεστήσῃ. Μόνο θὰ τοῦ ἔκανε εὐχαρίστησι νὰ τὴν δη̄ μὰ φορὰ μὲ ἄλλους ἀνθρώπους, νὰ τὴν ἀκούσῃ νὰ γελᾶ, νὰ

τὴν δη̄ νὰ διασκεδάσῃ σὰν νέα. Δίχως ἄλλο πρέπει νὰ πάγι.

Τὴν κύταξε. Τί δπορα ποὺ ἡτον τὰ μαλλιά της καὶ τὶ σκοτεινὰ ποὺ ἡτον τὰ μάτια της! Μὲ τὸ ἔνα της χέρι ἔπαιξε μὲ τὰ κουμπιά τοῦ μπούστου της, καὶ ἀντὸς τὸ χέρι, ἐν' ἀδύνατο χέρι μὲ λιγνὰ δάχτυλα, ἡτον λίγο μαῦρο, ζωσ τὸν μὴν ἡτον καὶ πολὺ καθαρό, μὲ ἔκανε τὴν ἐντύπωσι τόσο ἀγνό. Διὸ γαλάζιες φλέβες περγούσσαν ἀπάνω σ' αὐτὸς τὸ λιγνὸ χέρι.

Ναί, εἶτα, θὰ ἡτον ζωσ διασκεδαστικό, μὲ δὲν είχε οὔτε φόρεμα γιὰ μιὰ τέτοια βραδυά... Ο Νάγκελ τὴν διέκοψε: πῶς, ἔχει τρεῖς μέρες μπροστά της, δητὶ θέλει κανεὶς προφταίνει νὰ κάνῃ ὡς τὴν Πέμπτη. Λοιπόν, τὸ ἀποφασίζει;

Καὶ σιγὰ σιγὰ ἐνέδωσε.

Δὲν πρέπει νὰ κρύβεται κανεὶς δλως διόλου ἀπὸ τὸν κόρμο, ἔλεγε ὁ Νάγκελ, τὶ κερδίζει μὲ αὐτό, μόνο ποὺ βλάπτει τὸν ἀσύντο του. Κι αὐτὴ μὲ τὰ μάτια της, μὲ τὰ δόντια της, μὲ τὰ δόντια της — εἶναι ἀμαρτία! Αὐτὰ τὰ χαρτονομίσματα ἀπάνω στὸ τραπέζι θὰ εἶναι γιὰ τὸ φόρεμα δὲν ἔχει δχι, μὲ ἀνησυχίες! Άφοῦ μάλιστα ἡτον καὶ δική του ίδεα καὶ ἔκείνη ἐπὶ τέλους μετὰ τόσο κόπο τὸ ἀποφάσισε.

Εἶπε καληνύχτα, ἡηρὰ ἔηρὰ δπως πάντα, χωρὶς νὰ τῆς δώσῃ καθόλου ἀφορμὴ ν' ἀνησυχήσῃ. Μὰ δταν τὸν συνώδευσε ὡς ἔξω τότε ἐκείνη τοῦ ἔδωσε τὸ χέρι καὶ τὸν εὐχαρίστησε ποὺ τὴν ἐκάλεσε γιὰ τὴν ἀγορά. Χρόνια εἶχε νὰ δη̄ τέτοιο πρόσωπο, ἔχει ξεσυνειδίση τόσο πολύ, μὲ δη̄ προσπαθήσῃ νὰ φερθῇ καλά!

Τὸ μεγάλο παΐδι! ὑπόσχετο πῶς θὰ φερθῇ καλά!

XVI

Η Πέμπτη ἤρθε, ἔβρεχε λίγο, μὲ ἡ ἀγορὰ ζγινε τὸ βράδυ μὲ τὶ πολλὲς μουσικὲς καὶ μὲ τὶ πολὺ συνωστισμὸ κόσμου. "Ολη ἡ πόλις ενδίσκετο ἔκει ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὰ χωρὶα ἔχοντανε ἀνθρώποι γιὰ νὰ διασκεδάσουν σ' αὐτὸς τὸ πανηγύρι.

Οταν ὁ Νάγκελ ἤρθε καὶ τὶς δέκα, ἡτον δλες οἱ σάλες γεμάτες. Βρήκε μιὰ θέση πίσω μακριὰ κοντά στὴν πόρτα, δπω ποτάρησε λίγο καὶ ἔκουσε ἔναν λόγο ποὺ ἔλεγεν ἔκείνη τὴν στιγμή. Ήτον χλωμὸς καὶ φοροῦσε σὰν πάντα τὴν κίτρινη του φορεσιά: μὰ είχε βγάλει τὸν ἐπίδεσμο ἀπὸ τὸ χέρι του οἱ δύο κληρικὲς είχαν σχεδὸν περάσει.

Εἶδε τὸν κύριο Στένερον τὸν γιατρὸ μὲ τὴν κυρία του ἀπάνω στὴν σκηνή λίγο πιὸ δεξιὰ ἡτον καὶ δη̄ διανότητας μὲ τὸν οἰδό ποτάρην

έπροσειτο νὰ λάβουν μέρος, μόνο ἡ Δάγην δὲν ήταν ἔκει.

Ἐκανε τόση ζέστη μὲ τὰ πολλὰ κεριὰ καὶ μὲ τὸν τόσο κόσμο, ποὺ σὲ λίγο βγῆκε ἀπὸ τὴν σάλα. Βγάινοντας ἀντάμωσε τὸν Ράινερ τὸν δικαστὴ ποὺ μόλις τοῦ ἀνταπόδωσε τὸν χαιρετισμό του. Στάθηκε ἔξω στὸ πέρασμα.

Τότε εἶδε κάτι ποὺ γιὰ πολλὴ ὥρα ἐπειταῖ δῶ τὸ ἐσκέπτετο καὶ τὸ ἔσκεπτετο καὶ τοῦ κεντοῦσε τὴν περιέργειά του. Ἀριστερὰ ἀπὸ ἔκει ποὺ ἐστέκετο ἦτον ἡ πόρτα μᾶς πλαινῆς κάμαράς ποὺ δῆλος δὲ κόσμος είχε βάλει ἔκει τὰ πανωφόρια του, καὶ μέσ' στὸ φῶς πούρριχε ἡ λάμπα ἔκει μέσα, εἰδε τὴν Δάγην νὰ σκαλίζῃ στὸ πανωφόρι του ποὺ τὸ εἶχε κρεμάσει σ' ἔνα καρφί. Δὲν μποροῦσε νὰ κάνῃ λάθος δὲν ἦτον κανεὶς ἄλλος στὴν πόλι ποὺ νὰ εἴχε τέτοιο κίτρινο πανωφόρι ἦτον ἀλήθεια τὸ δικό του καὶ ἐπειταῖ ἐνθυμεῖτο τόσο καλὰ ποὺ τὸ εἴχε κρεμάσει. Ἡ Δάγην ἔσκαλίζε, σὰν κάτι νὰ γύρευε καὶ ἦτον σὰν πολλὲς φορὲς νὰ τὸ χάλιδενε μὲ τὸ χέρι της. Ὁμως στὴν στιγμὴ πάλι ὁ Νάγκελ γύρισε γιὰ νὰ μὴ τύχῃ καὶ τὸν δῆ καὶ ταραχῆ.

Αὐτὸ τὸ μικρὸ περιστατικὸ τὸν ἔκανε παρευθὺντος πολὺ ἀνήσυχο. Τὶ γύρευε, τί εἴχε νὰ κάνῃ μὲ τὸ πανωφόρι του; "Ολην τὴν ὥρα ἀδιάκοπα τὸ ἐσύλλογός τοῦ καὶ δὲν τούβγαινε ἀπ' τὸν νοῦ. Ποιὸς ἔρει, ίσως νὰ ἥθελε νὰ δῇ ἀντὶ τὸν νοῦ. Μποϊς, ἔρει, ίσως νὰ ἥθελε νὰ δῇ ἀντὶ τὸν νοῦ τοῦ τέτοιο σημείου ποὺ εἴχε φθάσει ἡ τρέλλα του ἦτον ἀξιος νὰ κάνῃ κάθε διάβημα. Μὰ ἀν τυχὸν καὶ τοῦ εἴχε βάλει κανένα γράμμα στὴν στέπη του! Ὁ κοπημένος, ἀλήθεια κατώρθωσε νὰ σκεφθῇ πὼς κι' αὐτὸ τὸ ἀδύνατο πρᾶμα μποροῦσε νὰ είναι δυνατό. "Α, μπᾶ, τὸ δικό της πανωφόρι θὰ γύρεις, ἦτον σύμπτωσις τί ίδεα, νὰ βάζῃ δὲν νοῦς του τέτοιες ἀνέλπιδες φαντασίες!... Μὰ ἐπειτα ἀπὸ λίγο δταν εἶδε τὴν Δάγην νὰ ματίνῃ μέσα στὴν σάλα, πήγε ἔκεινος καὶ γύρεψε τὶς στέπες τοῦ πανωφοριοῦ του μὲ καρδιοχύτη. Κανένα γράμμα, τίτοτα, μόνο τὰ γάντια του κι' ἔνα μαντήλι.

Μέσα στὴν σάλα ἤχουσαν παταγώδη χειροκροτήματα δὲ λόγος τοῦ δημάρχου είχε τελείσει. Ὁ κόσμος τώρα ἔχειντο στοὺς διαδόμους καὶ στὶς πλαΐνες κάμαρες κι' ἐκάθιζε σὲ τραπέζακα γιὰ νὰ πάρῃ ἀναψυκτικά. Ντυμένες σὰν ὑπηρέτριες μὲ ἀσπρες ποδιές καὶ σερβιέτες στὸ χέρι, πολλές ἀπ' τὶς καλές κυρίες τῆς πόλεως ἔτρεχαν ἐδῶ κι' ἔκει μὲ δίσκους καὶ ποτήρια.

Ὁ Νάγκελ γύρεψε νὰ βρῇ τὴν Δάγην πουθενά δὲν ἔφαντε. Χαιρέτησε τὴν κυρία Ἀν-

δοέεν ποὺ φοροῦσε κι' αὐτὴ μιὰ ἀσπρη ποδιά τῆς ζήτησε κρασί, κι' ἔκεινη τοῦφερες σαμπάνια. Τὴν κύταξε μὲ ἀπορία.

— Μὰ ἔσεις μόνο σαμπάνια πίνετε, εἴπε ἔκεινη γελώντας.

Αὐτὴ ἡ προθυμία τῆς νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, ἵστε εἴχε καὶ λίγη κακία μέσα της, τὸν ἔκανε νὰ γίνη λίγο πιὸ εὐθυμιος. Τὴν παρακάλεσε νὰ μείνῃ νὰ πῆ μαζί του ἔνα ποτήρι, κι' ἔκεινη κάθισε γιὰ λίγο δὲν καὶ εἴχε τόση πολλὴ δουλειά. Τὴν εὐχαρίστησε γιὰ τὴν καλοσύνη της, τῆς εἴπε μερικά κομπλιμέντα γιὰ τὴν ἐνθυμασία της, ἐνθουσιάσθηκε μὲ μιὰ καληὰ νορβηγικὴ καρφίτσα ποὺ φοροῦσε στὸν λαιμό της. Ἀλήθεια ἔφαντο πολὺ δραΐα· ἡ ἀριστοκρατικὴ τῆς μορφή, μὲ τὴν μεγάλη μύτη, ἔφαντο πάρα πολὺ εὐγενής καὶ ἦτον ἥσυχη δὲν ἔλλαζε πολὺ ἔκφρασι. Μίλουσε μὲ πολλὴ ἥρεμία, κοντά τῆς αισθάνετο κανεὶς ἥσυχος ἦτον σωστὴ κυρία, ἀληθινὴ γυναῖκα.

— Οταν σηκωθήκε, δὲ Νάγκελ είπε:

— Σήμερα τὸ βράδυ πρόσκειται νάρδη ἐδῶ μιὰ κυρία, ποὺ θὰ ἥθελα πολὺ νὰ τὴν περιποιηθῶ λίγο· ἡ κυρία Γούνδε, Μάρθα Γούνδε, δὲν ἔρω ἀν τὴν ἔρετε; "Ακουσα πῶς ἥρες κι' δλας. Δὲν μπορῶ νὰ πῶ πόσο πολὺ θὰ ἥθελα νὰ τῆς κάνω μιὰ εὐχαριστησί· ἡ τόσο μοναχικά, δὲ Μινούττας μοῦ ἔχει διηγηθῆ γι' αὐτήν. Δὲν νομίζετε πῶς θὰ μποροῦσα νὰ τὴν παρακαλέσω, νάρδη ἐδῶ νὰ καθίσω μαζί μας; "Αν βέβαια δὲν ἔχετε ἔσεις καμία ἀντίρροτο;

— Μπᾶ, καθόλου, είπε ἡ Ἀνδρέζεν, μὲ μεγάλη εὐχαριστησί μάλιστα θὰ πάω νὰ τὴν εὔρω τώρα ἀμέσως· ξέρω ποὺ είναι.

— Μὰ θάρρευθες κι' ἔσεις πίσω!

— Ναι, εὐχαριστώς.

Ἐνόσο κάθεται δὲ Νάγκελ καὶ περιμένει, μπαίνουν μέσα δὲ Ράινερ ὁ δικαστὴς κι' δὲ γραμματικός του καὶ ἡ Δάγην. Ὁ Νάγκελ στηκώντας καὶ χαιρετᾷ. Καὶ ἡ Δάγην ἦτον χλωμὴ μὲ δλητὴν ζέστη. Φοροῦσε ἔνα κιτρινωπὸ φόρεμα μὲ κοντά μανίκια, καὶ στὸν λαιμό είχε μιὰ βαρειά χρυσῆ ἀλυσίδα. Αὐτὴ ἡ χρυσῆ ἀλυσίδα δὲν ἦτον κανόλους δραΐα. Ἡ Δάγην στάθηκε μιὰ στιγμὴ στὴν πόρτα είχε τὸ ἔνα της χέρι πίσω ἀπ' τὴν ράχη καὶ ἐπάιμε μὲ τὴν πλεξουδά της.

Ο Νάγκελ πήγε κοντά της. Τὴν παρακάλεσε μὲ λίγα, συγκινητικά λόγια νὰ τὸν συγχωρέσῃ γιὰ δῆλο τὸν τὸ φέρσμο τὴν Παρασκευήν θὰ ἦτον ἡ τελευταία, ἐντελῶς τελευταία φορά· δὲν δὲ εἴχε ποτὲ πιὰ ἀφοροῦμη νάρχη παράπονο μαζί του. Μίλουσε σιγά· είπε κάθε λέξι ποὺ είχε νὰ πη καὶ ἐπειτα σιώπησε.

[Ἀκολουθεῖ]

KNOYT XAMSOYUN

Η ΣΤΗΛΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΑΝΟΙΞΙΑΤΙΚΟ ΣΚΙΤΣΟ

Ἐνα πουλάκι είνε φυλακισμένο μέσα σ' ἔνα κλουβί. Φαγὶ καὶ νερὸ δὲν τοῦ λείπει, δύμας σὰν τιμπήση τοὺς σπόρους πολλὴν ὥρα, καὶ δροσίση μιὰ στιγμὴ τὸ φῶτός του στὴν κρυσταλλένια βρύση, πηγάνει καὶ κάθεται σ' ἔνα καλάμι, καὶ φουσκώνει, φουσκώνει μελαγχολικά.

Τὸ κεφαλάρι του βιδύζεται μέσα στὸ φτερωτὸ λαιμό του, οἱ φτερούγες του κυρτώνονται, καὶ γίνεται ὀλόκληρο σὰν μιὰ πουπουλένια σφαίρα. Μάλιστα μὲ τὰ ἀπελτισμένα κτυπήματα ποὺ δὲν δύνεται στὰ χρυσά της καρφίτσας πούρριχε τὸν πρώτο καιρό της πουλούιο, γιὰ νὰ πεταχθῇ ἔξω, τὸν πρώτο καιρό τῆς σκλαβᾶς, η οδρὰ του μαδήθηκε.

Τώρα συνείδισε. Εάρει πῶς τὰ χρυσά τέλια είνε στερεά καὶ δὲν δένονται στὶς προστάθμειες του. Τὸ πῆρε ἀπόφασι καὶ μένον κάποτε αἰσθάνεται κάτι τι πού θὰ τὸ λέγαμε ἐμεῖς οἱ ἀνθρώποι: «Γιατί ἔχει φτερούγες ἀφού δὲν μπορῶ νὰ πετάξω;» Κι' ὅταν αἰσθάνεται τέτοια πράματα, ποὺ δὲν μπορεῖ τὸ κεφαλάρι του νὰ ἔχηγησῃ, φουσκώνει, φουσκώνει καὶ προσπαθεῖ νὰ ἔχει φτερά.

Τὸ πουλάκι γεννήθηκε πέρονι, δὲν έζερει τὴν ζωὴ. Μόλις ἀρχίσει νὰ πετᾷ, πιάστηκε σὲ μιὰ ἔσβεσγα καὶ μπήκε στὸ κλουβί. Θυμάται μόνο πῶς είχε μιὰ ζεστὴ φωλίτσα, πῶς ἀδελφάκια τριγύρω του ἔσφιγγαν τὰ γυννὰ κορμάκια τους στὸ δικό του ἔπανω, πῶς κάθε φορά ποὺ ἔφερνε ὁ πετάχας ἔνα σκουλήκι η μιὰ μιγάδη συνοιγαν δῆλα μαζί τὰ στόματα καὶ φωναζαν, — ποιὸ νὰ τὴν πρωτοαπάτῃ.

Μιὰ μέρα ἀνοιξε κάποιος τὴν θύρα τοῦ κλουβιοῦ καὶ χωρὶς νὰ τὸ καταλάβῃ τὸ πουλάκι, βρέθηκε ἔξω. Μὲ μιὰ μεγάλη φόρα πέταξε φηλὰ στὴν δρόφη, σπαμέ εναν κύκλῳ, καὶ κάθησε στὴν κορνίζα του παραθύρου. Είχε φτερά λοιπὸν νὰ πετῷ: Καὶ πετούσε; "Ω, τὶ δραῖο πρόγμα τὸ πετάγμα! Καὶ δῆλη μιὰ φόρα τοῦρεις ἀπ' τὴν κορνίζα σ' ἔνα χάλκινο σκαλιά, επάνω στὴν πρωμάστρα.

Ἐκαμε γύρων τὸ πουλάκι μεσ' στὴν κάμαρα, καὶ κάθησε δῆλα τὸ ψηφιλότερα πράματα καὶ τίναξε καρφίτσα, τὰ φτερά του. Μπήκε δύμας πάλι στὸ κλουβί ἀπ' τὴν ἀνοικτή θύρα, μόνο τὸν τάρα, γιατὶ πεινούσε καὶ πουνθενά τὸ πουλάκι, στὴν κάθησε νὰ γυρεύεινται, σὰν κάθησε τὴν βάρκα, με τ' ἀργυρούντο πουπιά, καὶ ἔγω στὸ στήθος γέροντας τῆς ἀγαπητηῆς μου νὰ τῆς ζητῶ φιλιά...

ΑΝΤΩΝΑΚΗΣ

ΤΡΙΚΥΜΙΑ

Στὸν οὐρανὸ τὰ σύννεφα βαρειά, δλόμαυρα, γοργοκύλοιν ἀντάμα, κι' ἡ παγωμένη ἀνάσα τοῦ βροχοῦ γύρω διντηχεῖ σ' ἀγριεμένο κλάμα.

Καὶ μεσ' στὴν στοιχειωμένη τὴ βροδινὰ στοὺ μαγισμένου τ' ἀνεμού τὴ δίνη γυρνάει, ἡ πονεμένη μου καρδιά στὴν τρικυμία ζητῶντας τὴ γαλήνη "Αδηναί" ΑΝΝΙΝΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Κον 'Αντ. — Δημοσιεύομεν τὸ καλότερο.

Κον 'Αν. — Βλέπετε, ἔφθαναν τὰ δυὸ αὐτὰ τετράστιχα γιὰ νὰ γίνη ἔνα εύμορφο ποιηματάκι. Παραλείψαμεν τὸ μικρὸ σας δύνομα γιατὶ ἡστο κακογορυμένον.

χνην του και ποὺ δένει ἀφορμὴ νὰ μιλήσῃ κανεὶς κάπως γενικώτερα γιὰ τὴν παραγωγὴ του στὸ εἶδος τοῦτο.

Τὸ ξεχωριστὸ γνῶμοισμα τοῦ διηγηματογράφου κ.
Ξενοπόλου — πρὸ πάντων στὰ τελευταῖα ἔργα του —
είναι, δτὶ ἔχει τὴ δύναμιν νὸ βλέπεν καθαρὰ μέσα
στ' ἀδυτα τῆς ψυχῆς καὶ μέσα στὴν πολὺμορφή κοινω-
νική ζωὴ ἐκεῖνο, ποὺ προσαγματικά συμβιβάνει. Κ'
ἔτσι τὰ διηγήματά του — ἀν δχὶ δλα, ἀλλὰ βέβαια τὸ περιο-
στερα — ἐνῷ στὴν ἀρχὴ φαίνονται σὰν ἥθυογραφίες
ἄνδρισμένου τόπου καὶ ἐποχῆς, μὲ τὸ πρῶτο βαθύτερο
ἔξτασιμα τους μᾶς πείθουν δτὶ εἰναι κατὶ πλατανέτερο
δτὶ εἰναι διηγήματα καθαυτὸ κοινωνικά, δπον οἱ δια-
φορες σκηνές ἀπὸ τὸ πολυσύνθετα δρᾶμα τῆς ζωῆς
ξετυλίγονται μὲ πάποια φιλοσοφικώτερη σκέψη καὶ
ὅπου οἱ ἡρωες τῶν σκηνῶν αὐτῶν εἰναι τύποι ἀντιτρό-
σωποι τῶν διαιρόδων ἐκδηλωσεων τῆς ζωῆς. Καὶ οἱ
περισσότεροι — καὶ καλύτεροι — ἀπὸ τῶν τύπους αὐ-
τῶν εἰναι ἐκεῖνοι, ποὺ μὲ τὴ δράσιν τους καὶ τὴ σκέψην
τους μᾶς δίνουν νὰ ἔννοησουμε τὴ δύναμιν τῆς προσαγμα-
τικότητος ἐπάνω στὴ ζωὴ.

Ο «Κακός Δρόμος» άνηκε στά τέτοια διηγήματα του κ. Εενόπονύλου. Έχει τη βαθειά παρατηρητικότητα και τη φιλοσοφική σκέψη, πού, συνομίζεται στό πόρισμα, ότι τη ζωή μοις την κυβερνάει μια μοιρά κι, δύτικανεις «δεν μπορείς ν' ἀλλάξῃ τῆς ζωῆς του» τά δάκρυα, σέ γέλια». Αντό δε θὰ είπῃ δύτικα; Εενόπον-λος είναι ποιοφιλότορης. Κάθε ἄλλο. Είναι ζωγράφος της ζωῆς πιστός, παρατηρητής στοχαστικός, και τη σκέψη του αντή για την ἔξουσια τῆς μοιρας ἐπάνω στὸν ἀνθρώπο τὴν παρουσιάζει δῶσαν σηματέσσαμα ὑπερού, ἀπό το ψύχραιμο ἀντικρύσμα τῶν γεγονότων, ποὺ ἀποτελοῦν τὸ δράμα τῆς ζωῆς, τὸ χαρούμενο ή θλιβερό. Στὸν «Κακό Δρόμο» μᾶς δείχνει τὴ δύναμι τὴν ἀνίκητη τῆς δομοφιᾶς, ποὺ κι ἀντικεράσῃ τῷ σύνορᾳ τῆς λεγόμενης ἡνικῆς, πάντα σὰ σῶζῃ τὴ λάμψη τῆς, και τὴν ἀδυναμία τῆς ἀσχήματος, ποὺ ὅσο κι ἀν τάρη βοηθούς της τὴ λεγόμενη ἡθικῇ και τὴν ταπεινόγνωμη ἀρετῇ, ὑδροθή στιγμὴ ποὺ θὰ πέσῃ γιὰ νὰ γίνη ἀσχημότερη. Δὲν ξήτασι βέβαια δ. κ. Εενόπον-λος νὰ φέρῃ ἰδανικά, μᾶς και δὲν προσπαθεῖ νὰ ἔξιδανικύνῃ τὴ ζωὴ και τὶς ἀσχήμιες τῆς. Την παινεῖ δτος είναι και τὴν παρουσιάζει ἀφιεσθωτη. «Οπου μποροῦν ν' ἀναβρύσουν ή χαρά, ή ζεγγασού, τὸ γέλιο, τ' ἀφίνει. ν' ἀναβρύζουν» δοντον ξεποιβάλλουν ή λύπη, ο σάρακας τῆς φροντίδος και τοῦ καημοῦ, τὰ δάκρυα, δὲν ἐμποδίζει τὸ φανέρωμά τους. Τὰ δύο κύρια πρόσωπα τοῦ «Κακοῦ Δρόμου» — ἔνδος ἀπό τὰ πολὺ μεστό και τὰ πολὺ τεχνογνωμένα διηγήματα τῆς νεοελληνικῆς φιλολογίας — η Χρυσούλα και η Χρηστίνα μᾶς δίδουν δηλι τὴν εἰκόνα τῆς χαρᾶς και τῆς πίκρας τῆς ζωῆς. Η Χρυσούλα και η Χρηστίνα οι δυο φιλενάδες και πατόποιν δύο ἔχθρος ἀπό μια ἀναπόφευκτη θέλησι τῆς μοιρας ποὺ κυβερνάει τὴ ζωὴ και τὰ πάθη τῆς. Ή μιὰ δομοφιη κι η ἄλλη δημητρη· η μιὰ κανεὶ τὴ ζωὴ της χρεα και τραγούδη, η ἄλλη πίκρα και θρηνολόγημα, η μιὰ μ' ὅλο ποὺ παραστατίζει ἀπό τὸν δρόμο τῆς ποντῆς ἡνικῆς μένει πάντα ἀγνότερη ἀπό τὴν ἄλλη, που θεληματικά και μὲ ντοιλογικά ἀποφασίζει νὰ πάρῃ τὸν κακό δρόμο, γιὰ νὸν ἴδη ἀμέσως, δύτι δὲν μπορεὶ κανεὶς γ' ὄντιπαλαιωτη μὲ τὴ μοιρα του.

Ιστορία μιςς ψηφιδης που τὴν ψυχὴ της και τὴ σάρκη της τὴν ἐσκύτωσεν ή ὑποβιλητική θρησκοπηψία — κατὰ τὸ «Δύο Ἀδέρφια» — σπαρακιτη περιγραφὴ τῶν συναισθημάτων ἔνδος μικροῦ παιδιοῦ, ποὺ τοῦ πέθανεν μικρότερος ἀδελφός του — ξεχωριστὴ ἐνίπωση με ξεκαμαν οι «Κελαιδισμοί». Σωστὸ ἀριστοτέχνημα. Είμο βέβαιος πώς ὅποιος τὸ διαβάσῃ δὲ θὰ τὸ λησμονήση ποτέ· δε δὲ λησμονήσῃ τὸ ἀβίαστο γέλιο, ποὺ θὰ το φέρῃ, τὴ δροσιά σουν, τὴ χάρη του, τὸ ἐντελῶς πφωτικό χαρούμενο ύφος του. Έχει ἔνα ἀλλοιωτικό χιον μορ, ποὺ ίσως μπαρούσε κανεὶς νὰ τὸ δινομάσῃ ρωμαϊκό.

Τέτοιος δὲ νέος τόμος τῶν διηγημάτων τοῦ κ. Εενόπονου, ποὺ προσθέτει κάτι τὸ πολὺ σημαντικό στὸ δλον ἔχγον του.

ΗΑ. Π. ΒΟΥΤΕΡΙΑΝΗ

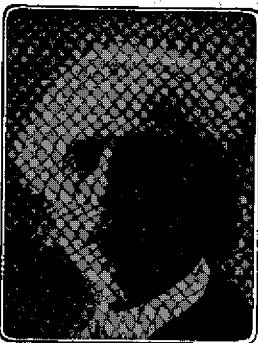
«Ο Φωνογράφος εν τῷ Δικαίῳ» ὑπὸ Αλεξ. Ν. Σιάτου, δικηγόρου. Αθῆναι 1912.

ΕΙΣ τὴν μικρὰν αὐτὴν μελέτην του δικηγόρος κύριον Σιάτος θήγει ἐν περιεργότατον, ἀλλὰ και σπουδαιότατον ζήτημα. «Οι φωνογράφος, τὸ διασκεδαστικὸν ἀυτὸ μουσικὸν δργανον, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ και ὡς δργανον τῆς Θέμιδος. Ο κ. Σιάτος μὲ τὴν βοηθεία τῆς Πολιτ. Δικονομίας, τοῦ Ποινικοῦ Νόμου και τὴν ἀλλης νομοθεσίας ἀποδεικνύει σαφῶς δτι δι φωνογράφος δύναται νὰ καταρτίζῃ συμβάσεις, νὰ χρησιμεύῃ ὡς μάρφας, νὰ γίνεται ἀκρότη και ἐγκληματίας. Κα μετὰ τὴν ἀπόδειξην του δυνατοῦ δλων αὐτῶν τῶν ἴδιων τῆτων τοῦ φωνογράφου δ. κ. Σιάτος διατείνεται δι τὸ δργανον τούτο θὰ ἔχῃ μέλλον και ὡς πόδις τὰς διαθῆ κας. Και ἔξηγει τὴν γνώμην ταύτην πολὺ λογικῶς. Εἰς τὸ μέλλον οι ἀγρόματοι δεν θὰ συντάσσουν δημοσίαν ή μωστικήν διαισθήην διὰ τῆς ἀνακοινώσεως τῆς τελευτῶν θελήσεως των εἰς τρίτον, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀποτυπώσεως τῆς τελευταίας των θελήσεως ἐπὶ τῆς φωνογραφικοῦ δίσκου και διὰ τῆς τοποθετήσεως τῆς φωνογραφίας των εἰς τὸ μέσον του δισκου ἀφοῦ δὲ σφραγίσουν τὸν δίσκον ἐντὸς φακέλλου μὲ παραδίσουν τὴν τοποθεσίαν της φωνογραφίας της τελευταίας θελήσεως των εἰς τρίτον.

Ο «Κακός Δρόμος» είναι άπτο τα πολύ γενικά έργα του κ. Σενόπουλου. Ή σύλληψις του άπλη, μα ή επιτέλεσις των τετού, πουν φωνερώνει τὸν τεχνήτη συγγραφέα. Οι διάφορες ζωντανές σκηνές και οι δημιουργοί τους, οι φυσικοί άνθρωποι, κάποιον τὸ δημήγμα απότο άληθινό παλλιτέχνημα.

τοισαντην διαθήηην των εἰς τὸν συμβολαιαγράφου, δοτὶς μετά τὸν διάνατὸν των θὰ τὴν παρουσιάζῃ εἰς τὸ δικαιοτήριον χρῶν τῆς δημοσιεύσεως μὲ τὴν φωνογραφικὴν συσκευὴν, ἢ δοποία θὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν ζωντανή φωνὴν τὸν ἀποβιώσαντος καὶ οἱ παριστάμενοι κατὰ τὴν τοιωτύν δημοσιεύσιν μάρτυρες νὰ βεβαιώνουν καὶ τὴν φωνὴν τὸν ἀποβιώσαντος.

¹Από τὰ ἄλλα διηγήματα τοῦ τόμου τούτου, δηλαδὴ

Γεωργίος Σωτήριαδης, δ διδάσκαλος των δοχειολογικῶν μαθημάτων εἰς τὰ μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν.

εἰς τὴν καθόλου ἐπιστήμην. δοια λέγει ὁ χ. Σιάτος,
ῶστε οὐδὲν πάτιθανον νὰ τὰ ἴδωμεν προγματοποιού-
μενα τάχιστα.

ΜΟΥΣΙΚΗ

Ωδεῖον Λόττνερος: Ἡ Α' τοῦ Κοναρτέτου

ΕΙΝΕ δὲ οἱ σχεδὸν γνωστοί. Οἱ κ. κ. Σέφερ, Σοῦλτσε,
Βάτινοι, Μπέμερ καὶ δ. κ. "Εγκλερ, που συμπράττει,
Τὰ πρᾶγματα τῶν κομιστών τοῦ Χάμδυ παρουσία-

Το πρώτον έργον, κουιρέτε του Λαονί, παφουσιάζεν τα είδος ἔξτερων μηδουμής, με κάποιαν προσπολήσιν αἰσθήματος. Γι' αυτό δημοποεῖ νότι ειπεῖ κάποιες διτι επέτυχε μόνον δισάλλημβοσις. Οι μουσικοὶ ἐπαιξαν πολὺ καλά, με τὴν θεικότητα τῶν ἔσων, πού παίζουν όπως τούς ὑπαγορεύει δ συνιθέτεις, τὸ γραμμα τοῦ έργου. Λέν προσθέτουν τίκτοτε, τὴν λεπτοτέλων ἀπόρρηψιν, — ἀντίθετα ὅπο τούς ἀνατολίτας ἐπελεστάς. Αὗτοὶ τὸ ἄτομον τοὺς δὲν ἡμιποδῦν νότο διέχασσον οὔτε σὰν ἐρήμηνευούν τὴν μεγαλυτέρων διάνοιαν.

Τὸ δεύτερον ἔργον ἦταν Κουμάντετο τοῦ Σοῦμπερτ.
Ἡ μουσικὴ ἀλλαζε, ὁ συνθέτης ὁ βαθὺς ἀπλωσε τὸ
ἀκτινωτὸν τῶν μελαγχολικῶν συναισθήματον του. Τὸ
adagio ἦταν ὅλο ἔνας μελδικός κυματισμός. Οἱ ἐλα-
φρες στροφές, ίδια ποταμάκια πού ἔχύντο τὸν με-
γάλον ποταμὸν τῆς κυριολογικῆς ἰδεάς. Τόσο οἱ λεπτο-
μέρειες τῶν μουσικῶν ἐκφράσεων ἔφεραν σύμφωνα μὲ-
τὸ πνεῦμα τῆς ὅλης μουσικῆς, σ' αὐτὸ τὸ μέρος. «Ομως
δὲν ἀργησε, καὶ στὴν γαλήνην γεννιῶνται σὰν κοκκι-
προισθήματα. Μια μεγάλη ἀντησυχία. Στὴν ὁραιότε-
τημέραν, στὴν ὡραίαν ζωήν, σ' αὐτὸ τὸ ὡραῖον ποὺ
ἐφαντάσθη ὁ συνθέτης, σηκώνονται σύγνεφα, και θαρ-
πάνωνται οἱ ἥλιοι. Τὰ ὄγκα παίζουν μὲ ἔξατηλησην.
Ο Σούμπερτ δὲν εἶνε ἕνεκαίστης, καὶ παῖ τῇ ἔργῳ του βλέ-
πε, κανεὶς διτί ἀκολουθεῖ τὴν ἔξιλιξιν τῆς ἀνθρωπίνης
ζωῆς μὲ τοὺς πόνους, μὲ τὶς ἔξαρσεις, καὶ μὲ τὶς κατα-
πτώσεις της ποὺ συντρίβουν. Εἶνε ὁ ἀληθινός, ποὺ
βάζει τὴν σκληρῷ ἀλήθευτι δίτλο στὸ δύναυρο. Δεν θέ-
λει νὰ φτιάσῃ δικαίων τοῦ κοδύο, θλιπούσικον ἀπὸ αἰτῶν
ποὺ ἔγνωσαν, σάν νὰ ἔξενη πάες θάταν ἔνις καμένος
κόπος. Κι αιτοῦ εἶνε ἡ σοφία του.

Τὸ allegretto πλησίαζε στὴν φράσιν τοῦ δευτέρου μέρους. Τὸ μελωδικὸν κώμα τὸ θυμῖζε κάπιοις γοργότερος ὅμοις ρυθμός. Τὸ λίκνισμα ἀπλώνεται, ἀπλώνεται καὶ καταντᾶ ἐκμιθένοις.

Οἱ μουσικοὶ ἔπαιδαν μὲ αἴσθημα καὶ μὲ ὅλην τὴν ἐλευθερίαν ἀφιστοτεχνῶν.

Μουσικοφιλολογική συναυλία

Η πρώτη μουσικοφιλολογική ἀπογευματική ήταν μισθίου καλή ἀρχή τῆς σειρᾶς τῶν ὁραιῶν ἀκροαμάτων.
Ἡ διάλεξις τῆς κ. Θεοδωροπούλου ἀφήνονται σὲ γνῶσεις καὶ πληροφορίες γιὰ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου ἐρμηνευομένου Μπάκη.
Ἐναὶ κομμάτι μουσικῆς ἴστοριας ἀπὸ ἄνθρωπον ποὺ κάτεγινε μὲ προσοχὴν καὶ μὲ διάλεσιν.
Ἡ τόσο καλὴ καθηγήτρια τοῦ Κρατικοῦ θέατρου ἔχει τὸ προτέρην ημέρα νὰ είνει ἐπιστήμων πειδὸς πολὺ, καὶ διαν μιλῆσαι.
Γι' αὐτό, ίσως θὰ ἥθελα ἀπλούστερον, γυμνότερον ἀπό λυρισμόν, τὸν λόγον τῆς κ. Θεοδωροπούλου, που ἔξενος οἱ νὰ ἔκτιμησῃ τὴν ἀπλότητα μιᾶς ἐπιστήμης — σάνης ἔξαγομένων πάντα τέχνης καὶ δυνάμεως. Τὸ πιάνο της
ήτο λιτό καὶ θετικό — φωνέρωμα αὐτὸν εἰλικρινὲς τοῖς πνευματικοῦς ἔσαντος της.

"Ἐνα σόλο στὸ πιάνο ἔπαιξε καὶ ὁ κ. Πίνδιος — μὲν χρῶμα ψυχικῆς ἀποδόσεως τοῦ ἔργου καὶ μὲ τὸ θαν μαστὸν διαιρανές ἀκούσμα τῶν φθόργων. ¹Α, ἔχει ἡλη φονομῆσῃ πολὺ τὸ μέγα προσδόν τοῦ διδασκάλου τοῦ

— ἡμπόρεσε νὰ τὸ ακληρονομήσῃ. ὜φετεμένος μὲ τὴν ὀραίαν του τέχνην, νέος καὶ μὲ ἔμφατα φτερού στὴν ψυχήν, ποὺ ἀρχίζουν φανερά νὰ μεγαλώνουν. Σιγκεντρωμένος στὸν ἑαυτὸν, περίεργος νὰ μάθημιά ὅρα ποὺ κάθε ἀνάγκην πάλι αποτελεῖ τὸ συμπλήρωμα στὴν μόρφωσι τὸν βαθυτέρουν τεχνίτου. Γεγγορᾶ διὰ ἐπιβληθῆ σάν ἐνδιαφέρουσα ἀποκιότης, ποὺ μελλον της καλούν είνες νὰ τραβᾶθη ἐμπρός.

Ο. π. Καζάνης γλυκὺς ισπανός στη δοξαριά του, ἀπὸ ἔκεινων πανί. Ἡ ζωὴ των περιῶν ἐξιμώνων τά
δραταὶ αἰσθήματα. Ἡ ἑκτέλεσις του «օσδό» του ήταν
μια ιδιαίτερη εύμορφη στιγμὴ του προγράμματος.

ματού τοντού την Απόνταντινίδην καὶ Ἀγγελο-
λοπούλου ἀπέτυχε, γιατὶ ή δευτέρᾳ εἶχε κάποιες ἀδυ-
νατίες, στὴν ἐκτέλεσι τοῦ μέρους τῆς ὡς βαθύφωνου,
καὶ συνχώνευσεν κρατούσες τὴν ἀπόστασιν τοῦ τόνου τῆς.
Ἴσως γέ εἴλετεν ἀκρετι ἐξάσησις.

Ἡ Λίς Κοινωνεινίδον μὲ τὴν Καντάτα τοῦ Μπάχ παροιούσαε ἔνα κυματάκι τῆς εὐλαβοῦς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου. Δροσερή, μὲ κυματισμοὺς ἐλευθέρους, μᾶς δχι καὶ ψυχική, δσο θὺ ἔπειτε σὴν θαυμασίαν ἐκκλησιαστικὴν ἐμπνευσιν.

Μαθητική Συναυλία

Εχω νὰ παρουσιάσω πάλι δυό μαθήτριες ἀπὸ ἐκείνες της ποὺ ἔχουν δικόν τους χαρακτήρα καὶ ως μαθήτριες είναι ἀκόμα. Τὴν Δδοῦ "Αννα Καΐσσαρη" καὶ τὴν Δδοῦ "Ελλή Γερασάνη". Η πρώτη είναι τοῦ τραγουδιστοῦ (τάξις κ. Φεραγάλδη), η δεύτερη τοῦ πιάνου (τάξις κ. Βελισσούδη). "Ἀπό τις λίγες στηγμές τῆς χαρᾶς μου είναι καὶ αὐτή,— ποὺ γράφω τὰ δύο μονατά τῶν δύο ἑργατικῶν καὶ εὐγενικῶν κοριτσιῶν σ' αὐτήν τὴν σελίδα.

"Οταν ἔκτελον, οἰσθάνονται τὴν εὐθύνην των, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ μουσούργου ἐγγίζει συγκινητικά τὶς ψυχές των ὅπ, διὰ ἀρχιζούν ν' ανδούνται στὴν εὐ- μορφιά τῆς τέχνης. Είνε ἀπό τὰ προγαματικά τάλαντα τοῦ Θρησκείου Ἀθηγών, ποὺ ὡς ἔδω ἐφθισαν μὲ τὴν δύναμιν τοῦ ἀστυοῦ των, μόνες, χωρὶς τὶς συνηθισμέ- νες ἐπιείκειες.

Καλό, ἀλλ᾽ ἀπρόσεντα ἔπαιξε καὶ ἦ Δίς Εσυγθο-
πούλου.

Απὸ τὸν ἔξω κόσμον

Ο' Εονέστος Φανέλλης, μάγνωστος μουσικός τού κυριαρχούντος και τού τριγωνών και αντιγραφέν. Φυτοί ζωούσαν στα βάθη τῶν δραχτηρών, ἐκεὶ ήταν ἡ δέιπολη τοῦ συμπλήρωματικού δργάνου του. Πρό 29 ἑταῖρον εἶχε συγγράψη ἔργον ἐπάνω εἰς μίαν σκηνὴν μνηστορήματος τοῦ Γκοτιέ, γιατὶ ἤξερε σύνθεσιν. Τὸ εἰχε ἀντιγράψη καθαρά, και τὸ ἐδειξε στὸν διευθυντὴν τῶν Concerts - Colonnes σάν ὑπόδειγμα τοῦ γαφικοῦ τοῦ καρακτῆρος. "Ο κ. Πιερέν διέκρινε θαυμαστές μελῳδίες μέσα στὸ ἔργον, κι' ἀφοῦ ἔμασθε διτὶ ἡτο τοὺ πτωχοῦ Φανέλλη, ἥθελησε νὰ τὸ δοκιμάσῃ στὴν δρκή στρατον. "Ο ἐνθουσιασμὸς τῶν ψυχῶν ἦτο ἀπερίγνωτος. Οἱ μουσικοὶ ἐκλαυσαν ἀπὸ συγκίνησιν και χειροκροτοῦσαν. Τὸ ἔργον ἀγεδεικνύετο ἀριστούργημα. "Ο Φανέλλης ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστην εὐτυχίαν ἔταθεν οἰκείας παραμοιορράσεις ἐκείνην τὴν σπιγμήν. Πλέον εἶναι ἔνδοξος. Ἐλπίζουν και εὐχονται ἡ παραγωγὴ του νὰ μετατρέψη ὡς ἐδῶ, γιατὶ ἔχει τάλαντον θείας δυνάμεων.

Ο «Μουσικός Κόσμος» τῶν Παιεισίων γράφει για τὴν Ἐλπίδα Καλογεροπούλου πώς ὁ ἔχομός της ήταν μια γιορτή γιὰ τὴν Ἑλλάδα.

Στὸν κύριον Μαροίκ ἀφιερώνει ὁλόκληρον θερμὸν
ἀρθρον, ἔξυμνῶντας τὸ ἔργον του.

ΜΟΔΑ

ΜΕ ένα φόρεμα υποδοχής και μὲ ένα άλλο έπισκέψης φεως, — καὶ τὰ δύο εὔμορφα καὶ πρωτότυπα, όλιντα τὴν χειμωνιάτικην ἐποχήν, πουν υπῆρξε πλουσία σε νέες γραμμές. Ή ἀνοίξεις, ίππη κανείς ἀπὸ τὸν εὐγενικὸν δρόμον πουν ἔχει πάρῃ δ. συρμός, θά δώσῃ ὁραιότερα σχέδια καὶ ἀπλούστερα. Ανάμεσος ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν αὐτῶν βλέπει κανείς τὴν ίδεα, πουν τείνει στὴν ἐμφάνιση τῆς γυναικὸς ὡραιάς, μόνο μὲ μιὰ καταπληκτική λιτότητα. Άλλα λιτότητα, σὰν ἀποτέλεσμα σκειρεως καὶ βαθιεῖς αἰσθητικής, κι' δχι γυμνότητος τῶν γραμμῶν.

Η κάλτσα καθιερώθη πεια ν' ἀκολουθῇ τὸ χρῶμα τοῦ φορέματος. Εἰνε ἀπὸ τὶς θελετικές λεπτομέρειες τῆς γυναικείας ἐμφανίσεως. Γιὰ τὶς πλούσιες, πουν ξούν στὴν μεγάλη ἀριστοκρατική κίνηση τοῦ τόπου τους, καθιερώθη καὶ τὸ σμισμόφρο βελούδενιο υπόδημα. Εἰπα, γιὰ τὶς πλούσιες καὶ τὶς κοσμικές, "Ομως γιὰ τὸν κόσμο τὸν εὐγενικό, πουν θέλει ν' ἀκολουθῇ τὸν νόμον τῆς ἀριστονίας σὲ κάθε τι, καὶ στὸ ντύσιμο τοῦ ἀκόμα, ἥ κάλτσα πουν νὰ ταιριάζῃ στὴ σκιά τοῦ φρέσματός του, εἰνε κάτι εὐνόλο καὶ φθηνό.

Ο συρμὸς αὐτὸς εἰνε καλαίσθητος καὶ εἶμαι βεβαία πῶς δὲν θὰ ἔξατμιοθῇ ποτὲ γάλ δσους νοιῶθουν τὴν εὐμορφία τοῦ ἐνὸς χρώματος. Η κάλτσα πρέπει νὰ εἴνε λεπτή, μὲ ἐλαφρὸ κέντημα στὸ ἄστοιγμα τῆς γόβας — ἀν εἰνε βράδυ. Τὴν ήμέρα στὸ δρόμο, καὶ στὶς ἀνεπίσημες ἐπισκέψεις ἀκόμα, ἀς εἰνε σκέτη καὶ λίγο πειδ συνή.

Γρομιές διαφανεῖς μὲ κάθετον διεύθυνσι συνειδητούντα στὰ τελευταῖα σχέδια εἴτε κοσμήματα τρυπητά, πουν ἀνεβαίνονταν πρός τὴν κνήμη ἀραιότερα. Οἱ κάλτσες οἱ μεταξοτές εἰνε εὐμορφώτερες ἀπὸ κάθε ἄλλο εἶδος, γιατὶ δίδουν μὲ τὴν ἐλαφρόν γυναλάδα τους κάπιο σκιοφτισμα στὸ πόδι καὶ τὸ κάνον λεπτούτερο.

Βρόμορφα εἰνε καὶ τὰ χρωματικά καστόρινα παπούτσια, ἀλλὰ κι' αὐτὰ πρέπει νὰ ἔχουν τὴν σκιά τοῦ φορέματος. "Ομως χαλούντενοι, τὸ χρῶμα κεθωριάζει, καὶ μάλιστα στὴν Ἀθηναϊκὴν καλοκαιρινὴν σκόνην. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τὰ φορῇ κανεὶς ἀργὸ τὸ δειλινὸν πουν κατακάθεται ὁ ἀνεμος τῆς ήμερας, καὶ τὸ βράδυ στὸ θέατρο.

Η ΑΘΗΝΑΙΑ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ — ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ — ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

Ο ἑκδοτικὸς θίκος Sansot καὶ Cie ἔξεδωκε νέον τόμον ποιημάτων τοῦ ποιητοῦ 'Αλ. Σκούφου υπὸ τὸν τίτλον Les Olympiennes Ἐλληνικῆς ἐμπνεύσεως, διακινόμενα διὰ τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν δικύγιαν εἰς τὸν στίχον ἀμυδρὸν ιδέαν τῆς ποιήσεως τους ήμερον νὰ παρέξουν τὰ κατωτέρω δύο σονέττα.

Ο ΔΡΟΜΕΥΣ

Πρότοις τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ ἀμάξι φῶς σκορπίση στὴν καθαρήν Ἀνατολή, δέξουν θεά τὰ δῶρα, σὰν τὰ μελτέμια ὁ Ποσειδὼν δὲν τὰ ταράζει τώρα, τὰ τοία λαγήνια τὰ χρυσᾶ κοντά τους πουν ἔχω ὀξεῖσθαι.

Ωραῖος εἶμαι, κύτιασε τὴν μελαγή μου κόμη βεργολίγονο εἶναι τὸ κορμί μου καὶ ψημένο ὀνάερο σὰν λαμπάδα στέκει τεντωμένο σὰν νιόκοτο κι' ὀλόισο κοντάρι ἀκόμη.

Τὴν παρθενιά μου σοῦ χαρίζω καὶ τὴν νειότη κι' αὐτὰ μου τὰ τοία δηνάρια, διο τὸ βιό μου, χαρούμενος θά υπόφεργα δ.τι κι' δ.τι.

ἄν νικητή μ' ἀνάδειχνες τοῦ δρόμου· δέ μ' ἔμελλε καὶ ἀν ἐπεφτα στὴν ἀρμονὴ ἀμμουδιὰ καὶ συντριψε μου ἀποάλινη ἀν δὲν ἔχω τὴν καρδιά.

Η ΝΕΑ ΓΥΝΑΙΚΑ

Διαβάτη, στὸ γιαλὸ κοντά στοχάσον τὴ μοίζα μου, πόσο σκληρὴ κι' ώραία ἐστάθη: Elv' ὁ γιαλὸς κοντά στὸν τάφο ποῦ με κλείνει κι' δ' οὐρανὸς σκεπάζει τὴν κρυφὴ μου κλίνη.

Τὴν πρωΐ, ἀνοιξάτικη μέρα γελοῦσε, δὲ γυνός μου, δ' Λευκός, ἀπλώνε σῆκα στὸν ἄμμο, τραπέζι ο "Ἄξις, δ' καλός μου, ἔστρωνε κοντά μου στὸν ἵσιο ποῦ ενθυμο ποτίσφι τραγουδοῦσε.

Ἐγὼ μὲ ὁδὸς γέμιζα ἐλαφρὸ πανέρι, ποῦ δ' θανατος τὸ τρυφερὸ μοῦ ἀγγίξε χέρι καὶ πέθανα ποὺ τὸ καλάνθι μου γεμίσω.

Μὰ τὶ σημαίνει, ἀλήθεια, αὐτὸ δὲ μὲ πικραίνει νέα πεδιάγοντας μ' ἔμε τὸ μυστικὸ μου μένει κ' ἡ σπάνια τύχη, γηρατειά νὰ μὴ γνωρίσω. — ΑΒΓ.

ΕΙΣ μίαν ἔσορτην ποὺ τελευταῖα ἔδόθη ἀπὸ ἔραστεχνας εἰς τὸ Βασιλικὸν Θέατρον, ἀπήγγειλαν καὶ τὰ δύο αὐτὰ ποιήματα τοῦ κ. Πορφύρα:

1

Ο ἀποσταμένος "Ἐρωτας στὴ λεῦκα είχε σκαλώσῃ Κορμόνεος σ' ἀνοιξάτικα τὰ φύλλα, τ' ἀσημένια, Μὰ δίχως ἄλλο, τὰ μικρὰ πουλιά τὸν είχαν νοιῶση Κ' είχαν τρυγούόδινον ἔτσι γλυκὰ καὶ τόσο κρουυσταλλένια.

Κ' ἔνα πουλάκι ἀπ' τὴν πολλὴν ἀγάπη του ἐτρελλάδη Καὶ στὴν ψηλότερη κορφῇ στὸν αἰλωναριοῦ τὴν ἀκρία Ζυγιάζουνταν κελαϊδίστα κ' ἐπεφτε ὡς δύνου ἐστάθη Εκεὶ ποὺ μόλις στέκονται καὶ τῆς δροσιάς τὰ δάκρυα.

2

Καλῶς το! Κ' ηρθες νὰ μᾶς πῆς καὶ πάλι πρωτοβρόχι Στὴ στέγη τὸ μογότονο, γοργὸ κελαδῆμα σου! Σά μιᾶς παλῆς ἀγάπης μον, ἔδω στὴν ἔρητη κόχη Θά πλάσω καὶ θὰ ὀνειρευθῶ, Βροχή, τὸ φάντασμά σου.

Θά ἴδω τὰ μάτια σου τὰ ὑγρά, τὰ σκοτεινά, τὰ πλάνα, Τὸ φόρεμά σου τὸ θυλὸ ποὺ ύφαντες διὰ τὰ νέφη, Καὶ θά σ' ἀκούσω νὰ χτυπέψῃ, ἡ τούλαργον Τσιγάνα, Στοῦ παραθύρου τὰ γυαλιά τὸ θλιβερό σου ντέφι.

Η ΦΑΙΔΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Pâ — Bé!

Οι ὁαλλικοὶ φωνάζουν «Pâ», καὶ «Bé» οἱ βενιζελικοὶ καὶ ἀντηγοῦν παντοῦ φωνές, ζητωκραυγές καὶ πτύοι κι' ἀπὸ τὰ «Pâ» πουν λέν' ἔδω, κι' ἀπὸ τὰ «Bé» πουν [λέν' ἔχει βγαίνει τό: Pâ—Bé... ἔγλωνε, δουλειό νὰ μὴ σον [λειτη!... [«Αθηναϊς»]

Ο ΓΕΛΩΤΟΠΟΙΟΣ

ΑΛΛΗΛΟΦΑΓΩΜΑΤΑ

ΔΕΝ εἶναι πρᾶγμα ποὺ νὰ λιπούμαι σὰν τὸν καιρὸν πονάντα σε μικροϊστορίες, τέτοιες ποὺ δημιουργεῖ κάθε τόσο μὲ δλοίους, καὶ σήμερα μαζί μου, δ' κ. Γηργόριος Ξενόπουλος. Μά, δ' κ. Ξενόπουλος σὰν φί-

Φόρεμα υποδοχῆς ἀπὸ λευκὸν μεταξωτόν. Ήσάν μεγάλη μανδιλλὰ πέφτει βαθύχρωμη μουσουλίνα ἀπὸ ἐπάνω ὡς κάτω. Στοὺς ὥμους κέντημα ἐλαφρὸν τῆς χειρός.

Φόρεμα βραδυνὸν ἀπὸ λεπτὸ μεταξωτό, μὲ κεντήματα τῆς χειρός.

λος καὶ συνεργάτης ἔχει δικαιώματα νὰ μὲ ἀπασχόλησῃ λεγάσκ.

Ἄλληθεια, δὲν ἡμιορδὸν νὰ καταλάβω πῶς, ἀνθρώπος εὐγενικὸς καὶ πολιτισμένος γράφει δὲ, τι ἔρχεται στὴν πένα του καὶ καβαλάρης ἔνοιαστος, πηδῷ σύνορᾳ ποὺ θὰ ἐπρεπε νὰ τὸν σταματήσουν κάπως. Ἡ κυρία Δημητρακοπούλου — συνεργάτρια τῶν «Παναθηναίων» καὶ ποὺ ἡμπορεῖ καὶ αὐτὴ νὰ ἔχῃ ἵσα δικαιώματα μὲ τὸν κ. Σενόπουλον — ἔκαψε μέσα στὶς «Ιστορίες» τοῦ τελευταῖον τεύχους τῶν «Παναθηναίων» ἕνα σκάτο του κ. Σενόπουλου, πάλιν τοντας στοιχεῖα ἀπὸ τὴν θεατρικὴν ζωήν του (ποιὸς δὲν θυμάται τοὺς ἐνθουσιασμοὺς του καὶ κατόπιν τοὺς ἔξ - ενθουσιασμοὺς του μὲ τὴν Κυβέλην, τὴν Κοτοπούλη, χθεσινά ὀπόμα) καὶ ἀπὸ τὰ τελευταῖα χρονογραφήματα του διὰ τὴν Καλό εἰς τοὺς «Καιρούς». Τὸ σκάτο δῆταν ἔχειν καὶ χαριτωμένο. Ὁ κ. Σενόπουλος δύως δὲν ἀκούει ἀπὸ τέτοια καὶ ξεσπαθώνει ἐναντίον τῆς κυρίας Δημητρακοπούλου καὶ τῶν «Παναθηναίων» προσπαθῶν νὰ κάμην κρείττονα τὸν ἥττον λόγον, ἀπόδιδων φράσεις καὶ λέξεις δικές του εἰς τὴν κυρίαν Δημητρακοπούλου δπάξ «ξεδεών» ἢ μεταχειρίζομενος λέξεις σὰν αὐτές «ἀπατᾶ, διαστρέφει, πρόστυχον θυμίαμα» κλπ. Σὲ τέτοιες φράσεις δὲν ἥθιλλησε, δὲν ἡμιόρθεσε, πολὺ δίκαια, ν' ἀπαντήσῃ νὶ συνεργάτου τῶν «Παναθηναίων».

Ἐγώ θὰ τοῦ ἔκαμα τὸ χατζῆρι, τοῦ κ. Σενόπουλου, ν' ἀπαλλάξαι τὴν κυρίαν Δημητρακοπούλου ἀπὸ τὴν κριτικὴν τῶν «Παναθηναίων» δπῶς ὑποδεικνύει ὁ κ. Σενόπουλος, ἀν δέ βλεπειστὶς ἡ συνεργάτρια εἶναι «κακόπιστος» δπῶς τὴν ὄνομάζει. Μόλονότι δὲν πιστεύω ποὺ εὐ νὰ ζητοῦσε, σκληρόκαρδος μέχρι τέλους, ἐπὶ πίνακι τὴν κεφαλήν της, ἵνα τόσο ἔξτρινο καὶ ψυχικὸ κεφαλάρι. Δυστυχός γι' αὐτὸν, ἡ κυρία Δημητρακοπούλου γράφει τὴν ἀληθεία. Τόσο τολμηρὰ καὶ ἔσοκεπτα, δπὼν δημιουργεῖ διονέα δυσαρεστημένους γύρω τῆς. Επειτα, μόνον ὁ κ. Σενόπουλος δὲν θὰ εἴχε δικαιώματα νὰ ζητήσῃ τέτοιο πρόγυμα, διότι θὰ ἀναμούσε τὸ δόγμα του περὶ κριτικῆς, δπὼν ἡμπορεῖ κανεὶς νὰ τὴν γράψῃ ἀναλόγως τῶν ὑποχρεώσεων του, τῶν κοινωνικῶν σχέσεων, καὶ δὲν ἔχειν τὸ ἄλλο (τὰ ἔχει δημοσιεύσεις ἐνυπόγραφα αὐτὰ τὰ πρόγματα).

Τὶ τοῦ φταισίου τώρα τὰ «Παναθηναία» καὶ οἱ κριτικοὶ των διαν αὐτὸς δίνει τὸ δικαιώμα νὰ τὸν κρίνουν αὐστηρά; Χαλᾶξ ἔξαφνα τὸν κόσμο, μὲ διάφορα trucs γιὰ ἵνα τὸν ἔργον θεατρικόν. Τὸ ἔργον βγαίνει κολοκυθίνιο. Ο «Πειρασμός» δὲν πούμε. Τὰ «Παναθηναία» γράφουν αὐστηρά. Καὶ ἀρχίζει ἡ μῆνις του. Καὶ δμάς ἔγινε, γιὰ τὴν κριτικήν αὐτῆς, ποὺ ἥταν, τὸ ὅμοιογάδ, γραμμένη ἔξι ἀπὸ τὰ δόντια, ἐπροσπάθησα μὲ λόγια καλά μέσα στὰ ἴδια «Παναθηναία» γιὰ τὸ γλυκάνω τὸν πόνο. Ἐκείνος δὲν ἔχειν. Καὶ διαν εἴρη τὴν περίστασι, σοῦ τραβῆ τὴν στιλετιά, ἔτοι, φιλικά. Υστερά, θυμάνει διαν τὸν γράφουν δτι εἶναι φυσικά ἀγαθός ἀνθρώπος.

Αὐτά, φίλε μου, χωρὶς κακίαν, σὲ βεβαιόνω, ἀλλὰ γιὰ νὰ μπαίνουν τὰ πρόγματα στὴ θέσι τους κ. M.

Ο ΛΙΓΩΣΤΙΧΑ

Σημ. Εἰδίκαια βιβλιογραφίαι δημοσιεύονται διὰ τὰ βιβλία, τῶν διοιων ὃντας ἀντίτυπα στέλλονται εἰς τὰ γραφεῖα μας. Τὸν ἄλλον ἀπλῶς ἀγγέλλεται η ἔκδοσις.

Δωδεκα σχέδια ὑπεβλήθησαν εἰς τὸν διεθνῆ διαγωνισμὸν διὰ τὸ Μέγαρον τῶν Δικαιοστηρίων 4 ἑλληνικά, 4 γαλλικά, 2 ιταλικά, 2 γερμανικά. Τὸ πρῶτον βραβεῖον 2000 φράγμα ἔτισσαν ὁ κ. Ἀλ. Νικολούδης, καὶ ὁ Γάλλος κ. Γουιδέττι. Ἐκ τῶν δύο βραβευθέντων θά ἐπελεγεθή τὸ σχέδιον τοῦ κ. Νικολούδη.

Εἰς τὴν προεκλογικήν του περιοδείαν δὲ πρωθυπουργὸς κ. Βενιζέλος παντού γίνεται θερμότατα δεκτός.

Η συλλογὴ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων τῆς διεθνοῦς ἐκθέσεως τῆς Ρώμης θὰ σταλῇ εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τὴν Βυζαντινὴν Ἐκδήσιν ἡ διοίκηση τὸ Συνέδριον τῶν 25ης Μαρτίου.

350 ἐπίσημοι ἀντιπρόσωποι καὶ Ιδιῶται ἐδήλωσαν ἔως τώρα συμμετοχὴν εἰς τὰς ἱερὰς τῆς 75ητηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τοῦ Συνεδρίου.

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Οι Καημοὶ τῆς λιμνοθάλασσας καὶ τὰ Σατυρικά Τυμνάσματα, Κωστή Παλαιμᾶ. Ἀθῆναι λογοτεχνικὴ Βιβλ. Φέξη, δρ. 2.

Νησιώτικες ἱστορίες, Ἀργυροὶ Ἐφταλιώτη. Ἀθῆναι. Λογοτεχνικὴ Βιβλ. Φέξη, δρ. 3.

Θεομορφοί ζωνσαί, Ἀριστοφάνους, μετάφρ. Μ. Αλγερόη. Ἀθῆναι. Βιβλιοθ. Φέξη ἀρχ. Ἐλλ. συγγραφέων δρ. 2,50.

Ο Φωνογράφος εἰν τῷ δικαίῳ, Ἀλεξάνδρου Ν. Σιάτου. Ἀθῆναι. Τυπογρ. «Νομικῆς».

Ο γῦρος τῶν Ωρῶν, ὀνειρόδραμα Σωτήρη Σκάπτη. Le Puy - en - Velay. Φρ. 4.

Ἡ ἀπολογία μου, κοινωνικὴ μελέτη Δ. Ζήζου. Ἀθῆναι δρ. 1,50.

Περὶ τῆς ἐρεύνης τῶν παιδῶν καὶ σχολικῆς πειθαρχίας, Ἀντωνίου Ν. Καραγάννη, δημοδιδασκάλου, Χαλκίς.

Le Pélerinage à Babel; Philéas Lebesque. Paris Sansot & Co fr. 3.

Le Régne Intérieur, pensées choisies de Henry Bataille. Paris Sansot fr. 1.